

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΓΕΩΠΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ ΙΧΘΥΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΥΔΑΤΙΝΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ ΙΧΘΥΟΛΟΓΙΑΣ
& ΥΔΑΤΙΝΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
Αρ. Πρωτοκ. 1857
Ημερομηνία: 6-11-08

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

**Η Δυναμική της Προσφοράς των Ελληνικών Σαλιγκαριών στην
Αγορά της Ε.Ε.**

ΗΛΙΑΣ Α. ΜΑΝΔΑΛΟΣ

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΟΛΥΜΕΡΟΣ
ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ**

ΒΟΛΟΣ, 2008

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 7719/1
Ημερ. Εισ.: 12-11-2009
Δωρεά: Συγγραφέας
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΙΥΠ
2008
MAN

**Η Δυναμική της Προσφοράς των Ελληνικών Σαλιγκαριών στην
Αγορά της Ε.Ε.**

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

- **Κωνσταντίνος Πολύμερος**, Επίκουρος Καθηγητής

Μάρκετινγκ και Πολιτική στην Πρωτογενή Παραγωγή, Τμήμα Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος, Σχολή Γεωπονικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Επιβλέπων

- **Στεργιανή Ματσιώρη**, Λέκτορας

Εκτιμητική Φυσικών Πόρων, Τμήμα Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος, Σχολή Γεωπονικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Μέλος

- **Μαριάνθη Χατζηγιάννου**, Π.Δ 407/80

Εκτροφή Γαστερόποδων Αμφιβίων και Ερπετών, Τμήμα Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος, Σχολή Γεωπονικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Μέλος

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Πρώτα από όλα θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα της πτυχιακής διατριβής μου, Επίκουρο Καθηγητή κ. Κωνσταντίνο Πολύμερο για τις συμβουλές, τις παρεμβάσεις και την αμέριστη βοήθεια που μου προσέφερε για την ολοκλήρωση της παρούσας διατριβής.

Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω την διδάσκουσα με το Π.Δ 407/80 κα Μαριάνθη Χατζηγιάννου για τις πληροφορίες που μου παρείχε σχετικά με την διατριβή μου, καθώς επίσης και τη Λέκτορα κα Στεριανή Ματσιώρη ως μέλος της εξεταστικής επιτροπής.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την απaráμιλλη στήριξη που μου παρείχε καθώς και τους συναδέλφους και φίλους μου Γεώργιο Καζανίδη, Γεώργιο Λαδογιάννη, Γεώργιο Τζιάτζιο, Σταύρο Λάνταβο και Θεόδωρο Γεωργόπουλο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή.....	6
1.1 Ιστορία.....	6
1.2 Το εμπόριο και η κατανάλωση σαλιγκαριών.....	7
1.3 Εκτροφή σαλιγκαριών.....	8
1.4 Αναπαραγωγή.....	9
1.5 Σιτηρέσια.....	9
2. Στόχοι – Μεθοδολογία.....	11
2.1 Στόχοι.....	11
2.2 Μεθοδολογία.....	11
2.3 Δεδομένα.....	12
3. Αποτελέσματα.....	13
3.1 Οι εξαγωγές σαλιγκαριών προς την αγορά της Ε.Ε.....	14
3.1.1 Μαρόκο.....	19
3.1.2 Βουλγαρία.....	20
3.1.3 FYROM.....	21
3.1.4 Τουρκία.....	22
3.1.5 Ουγγαρία.....	23
3.1.6 Τυνησία.....	24
3.1.7 Ισπανία.....	26
3.1.8 Ρουμανία.....	27
3.1.9 Αλβανία.....	28
3.2 Γαλλία.....	30
3.2.1 Εισαγωγές Γαλλίας από την αγορά της Ε.Ε.....	30
3.2.2 Εξαγωγές Γαλλίας με προορισμό την αγορά της Ε.Ε.....	32
3.3 Οι εξαγωγές σαλιγκαριών στην αγορά της Ε.Ε. σε αξία (ευρώ).....	34
4. Ο κλάδος των σαλιγκαριών στην Ελλάδα.....	39
4.1 Η προέλευση των σαλιγκαριών της Ελλάδος.....	39
4.2 Το εμπόριο σαλιγκαριών στην Ελλάδα.....	39
4.3 Οι εξαγωγές της Ελλάδος στην αγορά της Ε.Ε.....	41
4.4 Οι εισαγωγές της Ελλάδος από την αγορά της Ε.Ε.....	43
4.5 Οι εισαγωγές της Ελλάδος από τις υπόλοιπες χώρες.....	44
4.6 Οι εξαγωγές της Ελλάδος προς τις υπόλοιπες χώρες.....	45
5. Συμπεράσματα.....	47
Παράρτημα.....	50
6.1 Πίτες.....	50
6.2 Διαγράμματα.....	59
Βιβλιογραφία.....	64

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Ιστορία

Τα σαλιγκάρια αποτελούν ένα υψηλής αξίας προϊόν διατροφής, με συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση. Τα τελευταία χρόνια εκτιμάται όλο και περισσότερο η γαστρονομική και θρεπτική αξία του σαλιγκαριού. Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις τα σαλιγκάρια έχουν χρησιμοποιηθεί για την παρασκευή φαρμακευτικών προϊόντων αλλά και για την παρασκευή καλλυντικών. Ήδη, από την αρχαιότητα υπάρχουν μαρτυρίες για την χρήση παρασκευασμάτων με βάση τα σαλιγκάρια.

Τα φυσικά αποθέματα των εδώδιμων σαλιγκαριών έχουν μειωθεί εξαιτίας της εντατικής συλλογής τους και της υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος (αποψίλωση των δασών, εντατικοποίηση της αγροτικής καλλιέργειας, πυρκαγιές κ.α.). Αυτό αναπόφευκτα οδήγησε στην ίδρυση και ενίσχυση της εκτροφής σαλιγκαριών σε διάφορες χώρες του κόσμου όπως η Ιταλία, η Ισπανία, ο Καναδάς, οι Ηνωμένες Πολιτείες και κυρίως η Γαλλία.

Η εκτροφή σαλιγκαριών είναι ένας κλάδος ζωικής παραγωγής με μεγάλες προοπτικές ανάπτυξης τα επόμενα χρόνια. Η αυξημένη ζήτηση των σαλιγκαριών στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δημιουργεί ευνοϊκές προϋποθέσεις για τη διασφάλιση της διάθεσης των παραγόμενων σαλιγκαριών σε ιδιαίτερα υψηλές τιμές.

Συνεπώς, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι, είναι απαραίτητη η ενδυνάμωση της παραγωγής των σαλιγκαριών, δια μέσω δημιουργίας μονάδων εκτροφής σαλιγκαριών που θα βοηθήσουν ώστε να ξεπεραστούν μια σειρά από προβλήματα που αφορούν τη διακίνηση των σαλιγκαριών στις αγορές ενώ παράλληλα θα προστατέψουν από τον αφανισμό τους φυσικούς πληθυσμούς των σαλιγκαριών.

1.2. Το εμπόριο και η κατανάλωση σαλιγκαριών

Το σύνολο σχεδόν των σαλιγκαριών που διακινούνται στην παγκόσμια αγορά είναι άγρια σαλιγκάρια που συλλέγονται από τη φύση. Η μορφή με την οποία διακινείται προς κατανάλωση το σαλιγκάρι είναι ωμό, κατεψυγμένο, βουτυρωμένο ή σε κονσέρβα. Τα σαλιγκάρια αποτελούν ένα εξαιρετικό δείγμα της γαλλικής γαστρονομίας υψηλών προδιαγραφών.

Τα σαλιγκάρια που διακινούνται στην Ευρωπαϊκή αγορά προέρχονται κύρια από το Μαρόκο, την Βουλγαρία, την FYROM, την Τουρκία, την Ουγγαρία, την Τυνησία και την Ελλάδα. Τα εδώδιμα είδη σαλιγκαριών που συλλέγονται στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης είναι τα είδη *Helix lucorum* και *Helix pomatia*. Το *Helix aspersa* (κοινό όνομα *petit gris* ή Κρητικός κοχλιός) έχει σχεδόν εξαφανισθεί στην περιοχή της κατανομής του και οι μόνες χώρες που τροφοδοτούν την αγορά είναι η Τουρκία και η Ελλάδα με ποσότητες που δεν επαρκούν στη ζήτηση που παρουσιάζει.

Η Γαλλία αποτελεί την πρώτη χώρα στον κόσμο τόσο στην κατανάλωση σαλιγκαριών όσο και στην επεξεργασία τους. Η κατανάλωση σαλιγκαριών κυμαίνεται στους 40000 τόνους ανά έτος. Στη Γαλλία υπάρχουν περίπου 30 βιομηχανίες που πραγματοποιούν την επεξεργασία των σαλιγκαριών. Η σχεδόν πλήρης εξάρτηση της Γαλλίας από τις εισαγωγές για την εξασφάλιση της πρώτης ύλης, σε συνδυασμό με τη μείωση των φυσικών πληθυσμών, οδήγησαν στην ανάπτυξη της σαλιγκαροτροφίας. Ένα μέρος της ζήτησης καλύπτεται από σαλιγκάρια που παράγονται από μονάδες εκτροφής. Η ετήσια παραγωγή από τις εκτροφές σαλιγκαριών έφτανε το έτος 1997 τους 800 τόνους.

Στην Ελλάδα η ποσότητα των άγριων σαλιγκαριών των ειδών *Helix lucorum* και *Helix pomatia* που συλλέγονται από τη φύση αποτελεί ένα ελάχιστο μερίδιο στη συνολική αγορά, ενώ σημαντικές αλλά με φθίνουσα πορεία είναι οι συλλεγόμενες

ποσότητες του σαλιγκαριού *Helix aspersa*. Στις αρχές της δεκαετίας του 1980 οι ποσότητες του σαλιγκαριού *Helix aspersa* που συλλέγονταν ήταν 1200-1400 τόνοι τον χρόνο ενώ σήμερα οι ποσότητες αυτές δεν ξεπερνούν τους 200 τόνους το χρόνο.

1.3. Εκτροφή σαλιγκαριών

Η ενασχόληση με την εκτροφή σαλιγκαριών απαιτεί γνώσεις αναφορικά με τον βιολογικό κύκλο και τη φυσιολογία των σαλιγκαριών ενώ η εγκατάσταση του εκτροφείου γίνεται με συγκεκριμένες τεχνικές προδιαγραφές.

Ο τύπος της μικτής εκτροφής είναι ο πιο αποδοτικός και επιτυχημένος για το εδώδιμο σαλιγκάρι *Helix aspersa* και διακρίνεται σε δύο βασικά στάδια:

1. της αναπαραγωγής που γίνεται σε κτιριακές εγκαταστάσεις
2. της πάχυνσης που γίνεται σε εξωτερικά διαμορφωμένα πάρκα

Η αναπαραγωγή γίνεται μέσα σε κτίριο με ελεγχόμενες συνθήκες. Μέσα στο κτίριο γίνεται η παραγωγή γόνου των σαλιγκαριών. Η πάχυνση των σαλιγκαριών γίνεται σε εξωτερικά καλυμμένα πάρκα με χορήγηση σιτηρεσίου και σύστημα διατήρησης της απαιτούμενης υγρασίας για την αύξηση των σαλιγκαριών. Η θρέψη των σαλιγκαριών γίνεται με τεχνητό σιτηρέσιο ειδικής σύστασης.

Το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την αύξηση των σαλιγκαριών από την στιγμή που θα τοποθετηθούν τα νεαρά σαλιγκάρια (γόνος) στα εξωτερικά πάρκα μέχρι να φτάσουν σε εμπορεύσιμο μέγεθος, διαρκεί τέσσερις μήνες.

Η παραγωγικότητα μιας μονάδας εκτροφής σαλιγκαριών υπολογίζεται ανά στρέμμα εξωτερικής καλυμμένης έκτασης και ανέρχεται στους δύο με πέντε τόνους το στρέμμα για κάθε παραγωγική περίοδο τεσσάρων μηνών.

1.4. Αναπαραγωγή

Το *Helix aspersa* όπως και τα περισσότερα χερσαία σαλιγκάρια είναι ερμαφρόδιτο ζώο που απαιτεί τη συμβολή και δεύτερου ατόμου για την αναπαραγωγή του γι αυτό χαρακτηρίζεται ως ανεπαρκές ερμαφρόδιτο σαλιγκάρι. Κατά το ζευγάρωμα γίνεται αμοιβαία ανταλλαγή σπερματοζωαρίων ή μονομερής μεταφορά προς το άλλο σαλιγκάρι.

Παρόλο που υπάρχει και η ικανότητα αυτογονιμοποίησης, η περίπτωση αυτή θεωρείται απίθανη ή τουλάχιστον εξαιρετικά σπάνια για το σαλιγκάρι αυτό, αλλά και για την οικογένεια Helicidae. Το γεγονός αυτό αποδίδεται τόσο στην πρωτανδρική ωρίμανση του γεννητικού συστήματος του σαλιγκαριού (τα σπερματοζωάρια ωριμάζουν πιο νωρίς από ότι τα ωάρια), όσο και σε ανατομικούς φραγμούς.

Το *Helix aspersa* αποθέτει από 80 έως 200 αυγά ανά ωπόθεση και η αφυδάτωσή τους μέσα στο χώμα. Τα σαλιγκάρια προτιμούν υγρά εδάφη πλούσια σε ασβέστιο όπου σκάβουν σε μέγιστο βάθος 6cm σχηματίζοντας μια <<φωλιά>> την οποία και καλύπτουν με χώμα με τη βοήθεια του ποδιού τους μετά το τέλος της απόθεσης. Η απόθεση των αυγών γίνεται συνήθως 9-13 ημέρες μετά το ζευγάρωμα των σαλιγκαριών και διαρκεί κατά μέσο όρο 9 ώρες. Η επώαση των αυγών των σαλιγκαριών εξαρτάται από τη θερμοκρασία του περιβάλλοντος και συνήθως κυμαίνεται μεταξύ 14-16 ημέρες.

1.5. Σιτηρέσια

Στην σαλιγκαροτροφία το είδος της τροφής αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα για την αύξηση και την αναπαραγωγή των ζώων. Η ποιοτική σύσταση ενός τεχνητού

σιτηρεσίου παίζει σημαντικό ρόλο. Η επιλογή διαφόρων δημητριακών ως κύρια συστατικά του τεχνητού σιτηρεσίου αποτελεί έναν από τους σημαντικούς παράγοντες ώστε αυτό να είναι ιδιαίτερα ευχάριστο στα σαλιγκάρια. Η ποιοτική σύσταση των τεχνητών σιτηρεσίων επηρεάζει σημαντικά το ρυθμό αύξησης των σαλιγκαριών.

Ο δείκτης κατανάλωσης των παραπάνω τροφών κυμαίνεται από 1,7 μέχρι 2, δηλαδή για την παραγωγή ενός κιλού σαλιγκαριών απαιτούνται 2 κιλά τροφής. Η τροφή δίνεται στα σαλιγκάρια μέσα σε ταΐστρες και η συχνότητα ανανέωσης ρυθμίζεται ανάλογα με τη φάση της εκτροφής.

2. Στόχοι-Μεθοδολογία

Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας θα γίνει προσπάθεια παρουσίασης της υφιστάμενης κατάστασης του κλάδου του σαλιγκαριού, με κύρια αναφορά την εκτίμηση των εισαγωγικών και εξαγωγικών μεριδίων αγοράς των σαλιγκαριών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την χρονική περίοδο από το έτος 1995 έως και το 2006.

2.1. Στόχοι

Ειδικότερα οι επιμέρους στόχοι επιδεικνύονται ως εξής:

1) Παρουσίαση της κατάστασης του κλάδου των Σαλιγκαριών σε Διεθνές, Ευρωπαϊκό και Εθνικό επίπεδο, όσον αφορά την παραγωγή – κατανάλωση – εισαγωγές – εξαγωγές.

2) Ανάλυση της αγοράς των Σαλιγκαριών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.1.) Υπολογισμός τάσης συνολικών εισαγωγών.

2.2.) Προσδιορισμός των κυριότερων εισαγωγικών χωρών.

2.3.) Προσδιορισμός των κυριότερων εξαγωγικών χωρών σε κάθε μία από τις παραπάνω Ευρωπαϊκές χώρες.

3) Διερεύνηση της συμμετοχής της Ελλάδος στο ενδοκοινοτικό εμπόριο των σαλιγκαριών.

4) Διερεύνηση μεριδίων αγοράς των κυριότερων εξαγωγικών χωρών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5) Διερεύνηση μεριδίων αγοράς των ελληνικών εξαγωγών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.2. Μεθοδολογία

Μεταξύ των μεθόδων που έχουν ευρύτατα χρησιμοποιηθεί προκειμένου να προσδιοριστεί η ικανότητα διάτρησης νέων και διατήρησης υπαρχόντων αγορών και κατ' επέκταση ο βαθμός της ανταγωνιστικότητας των εξαγωγών σε επιλεγμένες αγορές- στόχους, είναι η ανάλυση των μεριδίων αγοράς (Bowen and Pelzman 1984; Rigaux 1971;).

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα εργασία βασίζεται στα μερίδια αγοράς και είναι αποτέλεσμα ανασκόπησης της διεθνούς βιβλιογραφίας. Ειδικότερα, έγινε διερεύνηση παρόμοιων προσεγγίσεων και επιλέχθηκε η καταλληλότερη η οποία προσαρμόστηκε στις ιδιαιτερότητες της παρούσας προσπάθειας.

Ο υπολογισμός των μεριδίων αγοράς έγινε με βάση τις ποσότητες των προϊόντων που έχουν προορισμό την αγορά της Ε.Ε., είτε αυτά προέρχονται από την Ελλάδα ή

από τον υπόλοιπο κόσμο. Ειδικότερα μερίδιο αγοράς ορίζεται ως ο λόγος της ποσότητας που εξάγει μία χώρα σε μία συγκεκριμένη αγορά, προς την συνολική ποσότητα που εξάγεται σε αυτήν την αγορά από τις υπόλοιπες χώρες.

Δίδεται από τη σχέση: Μερίδιο αγοράς = $Q_{ij} / \sum Q_{ij}$

Όπου: Q = Ποσότητα

i = χώρα

j = κατηγορία προϊόντων

Το επίπεδο της τιμής του μεριδίου αγοράς υποδηλώνει την ικανότητα διάτρησης νέων αγορών ή διατήρησης των υπαρχόντων που διαθέτει μία χώρα σε σχέση με κάποια άλλη για ένα συγκεκριμένο προϊόν, που διοχετεύεται σε μία συγκεκριμένη αγορά. Επίσης, η εξέλιξη των μεριδίων αγοράς για μια σειρά ετών αποτελεί σημαντική πληροφορία για τον προσδιορισμό της ανταγωνιστικής θέσης των διαφόρων χωρών που εξάγουν το ίδιο προϊόν σε μία συγκεκριμένη αγορά.

2.3. Δεδομένα

Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα εργασία αφορούν στις αξίες και στις ποσότητες των εισαγωγών της Ε.Ε., για το είδος του σαλιγκαριού από την Ελλάδα και τον υπόλοιπο κόσμο, για μια σειρά ετών και συγκεκριμένα από το 1995 μέχρι και το 2006. Τα δεδομένα ελήφθησαν σύμφωνα με τους κωδικούς που χρησιμοποιεί η Eurostat και η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος. Ο κωδικός των σαλιγκαριών στη Eurostat είναι 03076000.

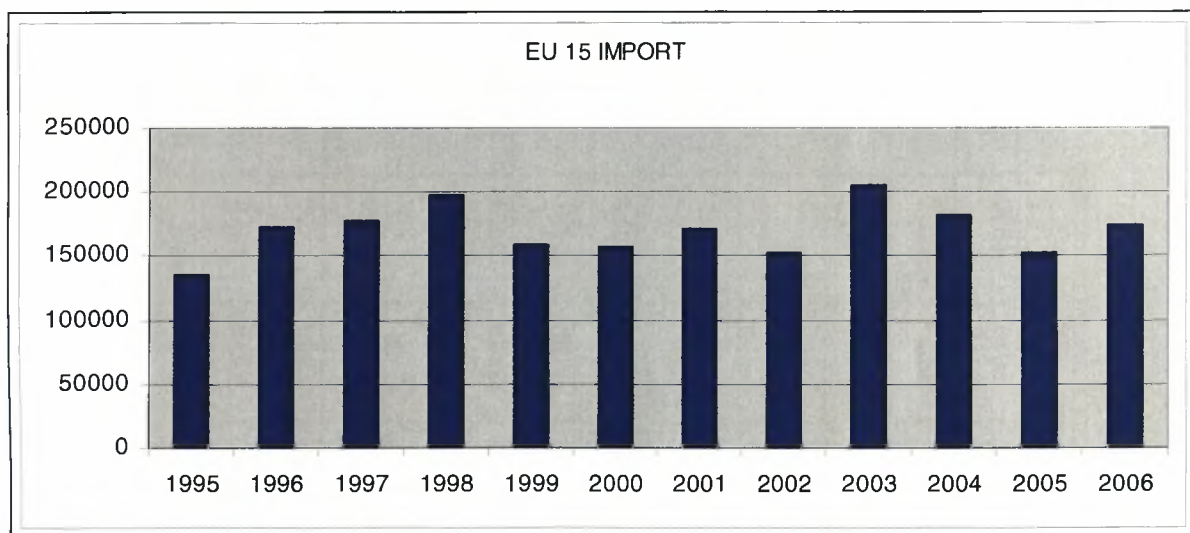
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Αποτελέσματα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εμφανίζει μία σταθερή εισαγωγή σαλιγκαριών από το έτος 1995 έως και το 2006. Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι ποσότητες σε τόνους ανά έτος που εισάγει η Ε.Ε. καθώς και την συνολική ποσότητα των υπό μελέτη ετών.

Πίνακας 1: Εισαγωγές σαλιγκαριών στην Ε.Ε (Ποσότητα σε τόνους).

Έτος	ΕU15
1995	1350,17
1996	1725,85
1997	1773,60
1998	1971,91
1999	1588,44
2000	1575,96
2001	1701,81
2002	1528,66
2003	2056,10
2004	1817,48
2005	1516,24
2006	1743,36
ΣΥΝ.	20349,58

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 1: Εισαγωγές σαλιγκαριών στην Ε.Ε. (Eurostat, ποσότητα σε 100 kg).

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του παραπάνω διαγράμματος, η μέγιστη εισαγωγή που πραγματοποιεί η Ευρωπαϊκή Ένωση παρατηρείται το έτος 2003 με 2056,1 τόνους ενώ η ελάχιστη το 1995 με 1350,17 τόνους. Η συνολική ποσότητα σαλιγκαριών που έχει εισαχθεί στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το σύνολο των υπό μελέτη ετών ανέρχεται στους 20349,58 τόνους.

3.1. Οι εξαγωγές σαλιγκαριών προς την αγορά της Ε.Ε.

Πίνακας 2: Οι εξαγωγές των χωρών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

PERIOD	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
 ALBANIA	8007	4978	4106	4228	2056	937	667	1060	407	1162	188	281
 ARGENTINA	54	866	463	108	101	185	146	281	296	373	382	329
 BOSNIA AND HER.	:	64	1129	1304	:	543	509	1326	949	1970	1927	2495
 BELGIUM	24	12	78	37	80	693	546	778	458	578	236	255
 BULGARIA	14770	13487	16834	9718	11957	15133	9352	2292	7922	4847	5486	7833
 BELARUS	235	89	121	359	87	:	:	:	540	425	400	182
 CANADA	90	124	126	93	:	:	:	:	:	:	:	:
 SWITZERLAND	:	:	:	221	:	:	200	144	:	:	:	:
 COTE D'IVOIRE	:	3	:	17	100	99	:	:	:	:	:	:
 CHILE	:	:	12	:	:	:	:	50	100	57	2824	3862
 CHINA	603	1	10	215	:	:	:	:	:	:	:	:
 CYPRUS	1	:	:	:	:	:	:	:	:	:	3	493
 CZECH REPUBLIC	950	2010	1930	2107	3308	2121	1598	896	825	674	1766	1141

PERIOD	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
GERMANY 	2280	3434	1914	4336	1733	1164	1241	1079	1682	1710	863	976
DENMARK 	626	4	:	99	24	4	10	23	5	3	2	7
ALGERIA 	210	406	406	535	425	1050	1269	495	1234	4762	2888	2259
ECUADOR 	:	:	:	:	:	:	:	10	56	3	5	:
SPAIN 	2395	6515	11128	8598	2100	3555	5676	4566	6524	2775	1107	60
FRANCE 	2219	1980	1692	2206	2632	2567	1946	2033	2003	1861	1742	2257
UNITED KINGDOM 	20	3	65	14	89	66	79	64	68	122	120	473
GHANA 	2	10	102	66	4	:	22	47	18	26	35	8
GREECE 	19751	5559	6589	5361	6002	6145	3938	3488	1766	2418	1590	6781
CROATIA 	3566	3140	2017	954	2207	1539	2104	2205	892	1969	450	58
HUNGARY 	11809	12187	14766	11710	12902	6073	3541	4439	2593	2947	5518	7847
INDONESIA 	4314	6398	2591	4923	3013	3432	3661	2209	2212	2892	3276	2490
IRELAND 	226	0	2	:	27	34	116	132	115	153	161	128
ICELAND 	:	:	:	196	:	10	:	:	:	:	:	:
ITALY 	314	139	75	213	517	330	373	1721	1423	695	1101	1465
LITHUANIA 	19	397	968	763	824	467	1855	2576	2759	2493	3796	2272

PERIOD	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
MOROCCO	29601	66472	67321	86423	56443	72057	92254	82836	102738	120201	92195	107981
MOLDOVA	275	:	:	:	:	:	:	467	:	:	:	:
MADAGASCAR	514	840	690	:	:	:	:	:	:	:	435	633
FYROM	411	15690	13011	13861	12294	10425	11485	10988	9753	5367	2684	3722
NIGERIA	3	9	0	:	48	9	4	121	124	4	30	77
NETHERLANDS	266	147	108	92	245	283	298	245	165	203	216	294
NORWAY	10	:	0	1	14	:	20	:	37	14	36	11
PERU	0	162	154	182	42	41	101	175	313	341	205	53
POLAND	7121	5342	3863	3413	3478	1368	3071	3594	4862	2237	3212	2282
PORTUGAL	1184	526	381	442	8592	1052	824	655	31892	749	270	676
ROMANIA	5750	2827	3736	5353	5662	4364	3940	2810	3626	3454	4013	3494
RUSSIA	:	:	:	:	411	:	:	:	:	80	:	:
SLOVENIA	76	116	203	234	126	40	:	111	:	155	1518	951
SLOVAKIA	20	28	45	45	45	54	61	76	87	:	:	:
SYRIA	:	:	382	188	850	873	390	130	260	317	348	:
TUNISIA	3062	7283	5781	10145	8782	5841	6788	4378	5053	5558	5040	5186

PERIOD	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
TURKEY 	11619	10331	11136	8190	6517	11074	9972	12377	9919	6593	4013	3384
VIET-NAM 	217	251	94	122	201	488	319	312	262	601	614	514
YUGOSLAVIA 	421	399	3252	10081	4653	3464	1758	1674	1195	:	:	:
SOUTH AFRICA 	:	:	:	:	:	:	:	:	216	95	140	287

Πηγή: Eurostat

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα, ο οποίος μας παρουσιάζει την προσφορά σαλιγκαριών των διαφόρων χωρών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι κυριότερες εξαγωγικές χώρες είναι το Μαρόκο, η Βουλγαρία, το FYROM, η Τουρκία, η Ουγγαρία, η Τυνησία, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Ρουμανία, η Αλβανία και η Γαλλία. Εν συνεχεία θα ακολουθήσει ειδικότερη αναφορά για κάθε μία από τις προαναφερθέντες χώρες.

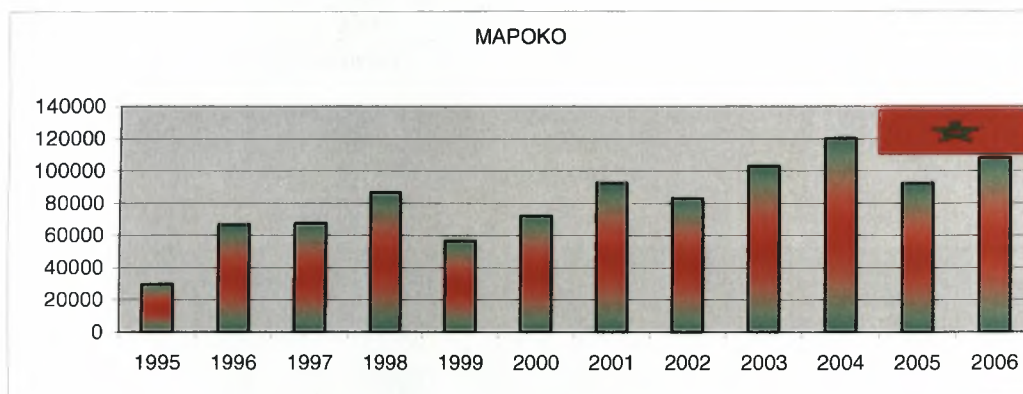
3.1.1. Μαρόκο

Το Μαρόκο αποτελεί την κυρίαρχη χώρα στην προσφορά σαλιγκαριών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η εξαγόμενη ποσότητα προς την Ευρωπαϊκή Ένωση για κάθε έτος ξεχωριστά από το 1995 έως και το 2006 καθώς επίσης και η συνολική ποσότητα για την συγκεκριμένη περίοδο.

Πίνακας 3: Εξαγωγές σαλιγκαριών από το Μαρόκο (Ποσότητα σε τόνους).

ΕΤΟΣ	ΜΑΡΟΚΟ
1995	296,01
1996	664,72
1997	673,21
1998	864,23
1999	564,43
2000	720,57
2001	922,54
2002	828,36
2003	1027,38
2004	1202,01
2005	921,95
2006	1079,81
ΣΥΝ.	9765,22

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 2: Εξαγωγές σαλιγκαριών από το Μαρόκο (Eurostat, Ποσότητα σε 100 kg).

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του παραπάνω διαγράμματος, το Μαρόκο παρουσιάζει μια αξιοσημείωτη ανοδική τάση φτάνοντας στη μέγιστη εξαγωγή σαλιγκαριού προς την Ευρωπαϊκή Ένωση το έτος 2004.

Όσον αναφορά στα μερίδια αγοράς το Μαρόκο καταλαμβάνει το 49% του συνόλου της προσφερόμενης ποσότητας σαλιγκαριών από το έτος 1995 έως και το 2006. Ειδικότερα από το 2001 έως και το 2006 το ποσοστό του ξεπερνάει το 50% φτάνοντας το μέγιστο κατά το έτος 2004, 65%. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι

κατά το έτος 1995 όπου παρουσιάζει και την ελάχιστη προσφορά το ποσοστό που καταλαμβάνει είναι 21%.

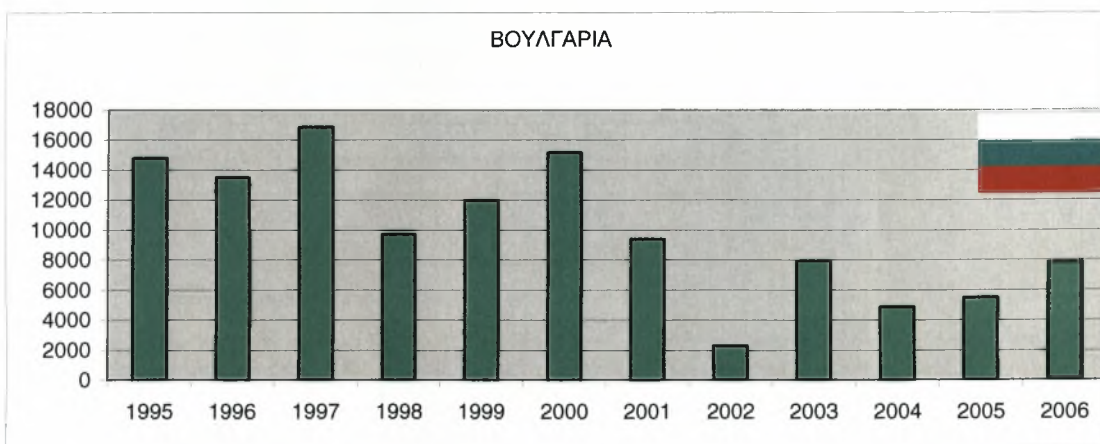
3.1.2. Βουλγαρία

Η Βουλγαρία είναι η δεύτερη πιο σημαντική χώρα στην εξαγωγή σαλιγκαριών προς την Ευρωπαϊκή Ένωση με συνολική ποσότητα από το έτος 1995 έως και το 2006 τους 1196,31 τόνους. Στον παρακάτω πίνακα εκτός από την συνολική προσφορά σαλιγκαριών παρουσιάζεται και η ανά έτος εξαγωγίμη προσφορά από την Βουλγαρία.

Πίνακας 4: Εξαγωγές σαλιγκαριών από τη Βουλγαρία (Ποσότητα σε τόνους).

ΕΤΟΣ	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ
1995	147,70
1996	134,87
1997	168,34
1998	97,18
1999	119,57
2000	151,33
2001	93,52
2002	22,92
2003	79,22
2004	48,47
2005	54,86
2006	78,33
ΣΥΝ.	1196,31

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 3: Εξαγωγές σαλιγκαριών από τη Βουλγαρία (Eurostat, Ποσότητα σε 100 kg).

Στο διάγραμμα 3 καταγράφεται μία σταθερά πτωτική τάση των εξαγωγών των σαλιγκαριών από τη Βουλγαρία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το μέγιστο της προσφοράς παρουσιάζεται κατά το έτος 1997 ενώ η ελάχιστη το έτος 2002.

Αναλύοντας τα μερίδια αγοράς, η Βουλγαρία για το σύνολο των ετών 1995 έως και 2006 εμφανίζει ποσοστό 6%. Το 1995 το ποσοστό της βρίσκεται στο 11% όπου σταδιακά αρχίζει να μειώνεται φτάνοντας στο ελάχιστο το 2002 με 1%. Αξιοσημείωτη είναι η αύξηση που παρατηρείται μετά το πέρας του 2002 όπου το μερίδιο αγοράς της Βουλγαρίας το 2003 φτάνει 4% και σταθεροποιείται έως το 2006.

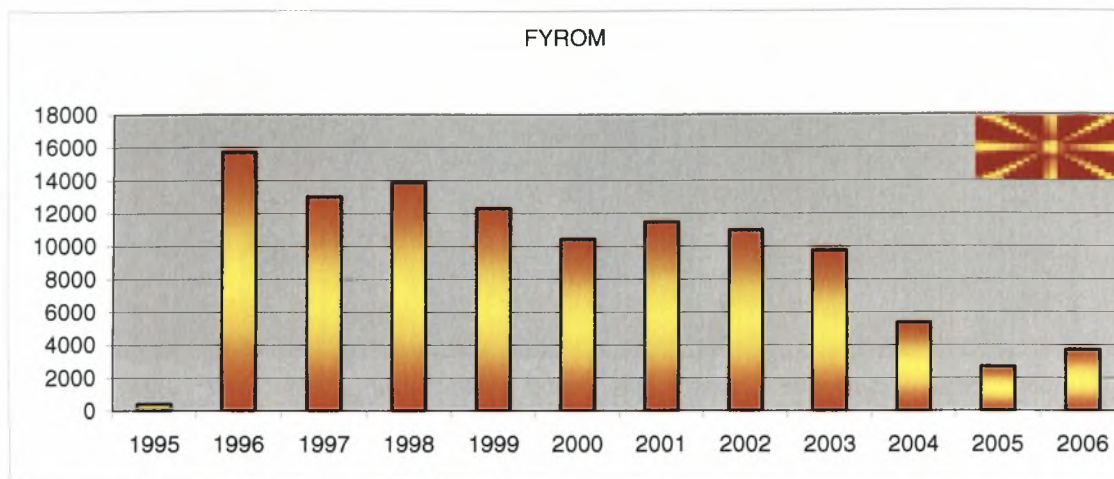
3.1.3. FYROM

Η FYROM παρουσιάζει μία αξιοσημείωτη προσφορά σαλιγκαριών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς από το έτος 1995 έως και το 2006 η συνολική της εξαγωγίμη ποσότητα είναι 1096,91 τόνοι. Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται οι ποσότητες σε τόνους που εξάγονται από τη FYROM προς την Ευρωπαϊκή Ένωση ανά έτος καθώς και η συνολική ποσότητα προσφοράς.

Πίνακας 5: Εξαγωγές σαλιγκαριών από τη FYROM (Ποσότητα σε τόνους).

ΕΤΟΣ	FYROM
1995	4,11
1996	156,90
1997	130,11
1998	138,61
1999	122,94
2000	104,25
2001	114,85
2002	109,88
2003	97,53
2004	53,67
2005	26,84
2006	37,22
ΣΥΝ.	1096,91

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 4: Εξαγωγές σαλιγκαριών από τη FYROM (Eurostat, Ποσότητα σε 100 kg).

Αναλύοντας το διάγραμμα 4 διακρίνουμε την μικρή προσφορά κατά τη διάρκεια του έτους 1995 καθώς και την απότομη αύξηση που παρατηρείται το έτος 2006 όπου σημειώνεται και η μέγιστη προσφορά. Καταγράφεται σημαντική εξαγωγή σαλιγκαριών από το 1996 έως και το 2003. Εν συνεχεία ακολουθεί πτωτική τάση μέχρι και το 2006.

Η FYROM παρουσιάζει σε σχέση με τα μερίδια αγοράς ποσοστό 5% στο σύνολο των ετών. Ειδικότερα από το έτος 1996 έως και το έτος 2003 το ποσοστό κυμαίνεται μεταξύ 7%-9%. Τέλος το 2004, 2005 και 2006 το μερίδιο αγοράς της FYROM μειώνεται στο 2% με 3%.

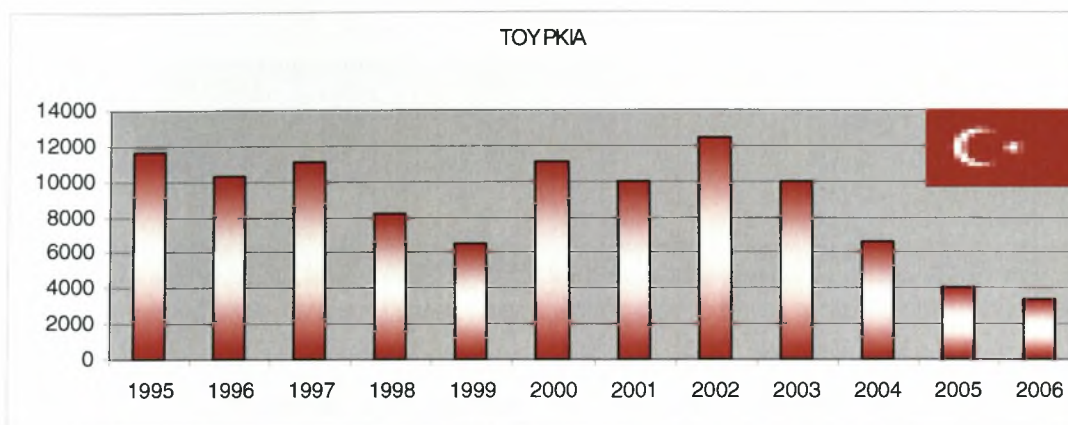
3.1.4. Τουρκία

Η Τουρκία με συνολική εξαγωγή σαλιγκαριών προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το έτος 1995 έως και το 2006 τους 1051,25 τόνους παρουσιάζει και αυτή όπως και η FYROM μία αξιοσημείωτη προσφορά. Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει τις ποσότητες σε τόνους ανά έτος καθώς και την συνολική προσφορά σαλιγκαριών.

Πίνακας 6: Εξαγωγές σαλιγκαριών από τη Τουρκία (Ποσότητα σε τόνους).

ΕΤΟΣ	ΤΟΥΡΚΙΑ
1995	116,19
1996	103,31
1997	111,36
1998	81,90
1999	65,17
2000	110,74
2001	99,72
2002	123,77
2003	99,19
2004	65,93
2005	40,13
2006	33,84
ΣΥΝ.	1051,25

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 5: Εξαγωγές σαλιγκαριών από τη Τουρκία (Eurostat, Ποσότητα σε 100 kg).

Στο διάγραμμα 5 παρατηρούμε την μέγιστη προσφορά σαλιγκαριών από τη χώρα της Τουρκίας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση το έτος 2002 καθώς επίσης και την ραγδαία μείωση από το 2002 και μετά. Το 2006 σημειώνεται η ελάχιστη προσφορά με 33,84 τόνους.

Σε σχέση με τα μερίδια αγοράς, η Τουρκία όπως και η FYROM εμφανίζει ποσοστό 5% στο σύνολο των ετών. Αναλυτικότερα, από το έτος 1995 έως και το 2002 το μερίδιο αγοράς της Τουρκίας κυμαίνεται από 6% έως 9% με εξαίρεση το έτος 1999 που το μερίδιο αγοράς της είναι στο 4%. Τέλος από το 2002 και μετά το μερίδιο αγοράς της Τουρκίας ακολουθεί πτωτική τάση αγγίζοντας το 2006 το 2%.

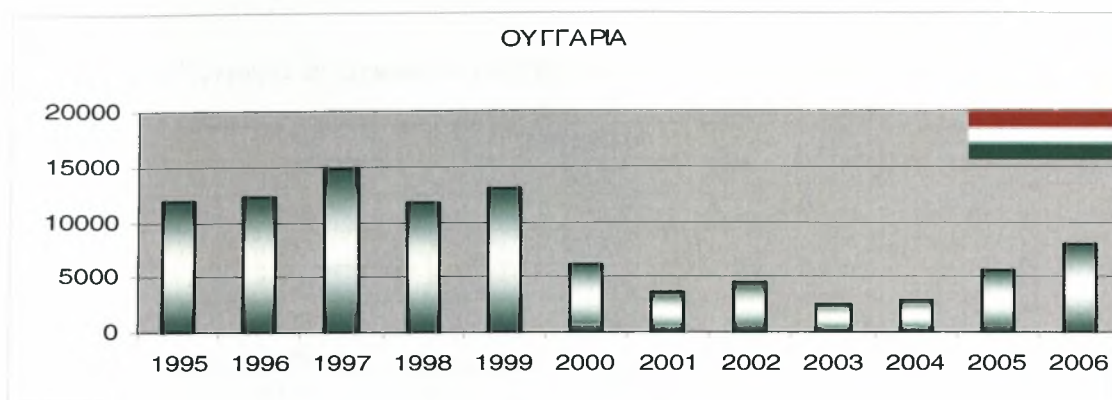
3.1.5. Ουγγαρία

Η Ουγγαρία με συνολική εξαγωγή σαλιγκαριών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το έτος 1995 έως και το έτος 2006 τους 963,32 τόνους αποτελεί την πέμπτη κατά σειρά χώρα. Στον παρακάτω πίνακα διακρίνουμε τις ποσότητες σε τόνους ανά έτος καθώς και την συνολική προσφορά σαλιγκαριών.

Πίνακας 7: Εξαγωγές σαλιγκαριών από την Ουγγαρία (Ποσότητα σε τόνους).

ΕΤΟΣ	ΟΥΓΓΑΡΙΑ
1995	118,09
1996	121,87
1997	147,66
1998	117,10
1999	129,02
2000	60,73
2001	35,41
2002	44,39
2003	25,93
2004	29,47
2005	55,18
2006	78,47
ΣΥΝ.	963,32

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 6: Εξαγωγές σαλιγκαριών από την Ουγγαρία (Eurostat, Ποσότητα σε 100 kg).

Στο διάγραμμα 6 διακρίνουμε την αυξημένη προσφορά από το έτος 1995 έως και το 1999 με μέγιστο τους 147,66 τόνους το 1997. Ακολουθεί τα επόμενα χρόνια μία πτώση και μία επακόλουθη αύξηση στα δύο τελευταία έτη της μελέτης μας. Η ελάχιστη προσφορά σημειώνεται το 2003 με 25,93 τόνους.

Το μερίδιο αγοράς που καταλαμβάνει η Ουγγαρία στο σύνολο των ετών (από το 1995 έως και το 2006) ανάγεται σε ποσοστό 5%. Αναλυτικότερα, από το 1995 μέχρι και το 1999 το μερίδιο αγοράς της Ουγγαρίας κυμαίνεται από 6% έως 9%. Εν συνεχεία διακρίνουμε μία πτωτική τάση έως και το έτος 2004 όπου φτάνει έως και 1% με 2% και τέλος ακολουθεί μικρή ανοδική τάση που αντανακλά σε σχέση με τα μερίδια αγοράς το 5% το έτος 2006.

3.1.6. Τυνησία

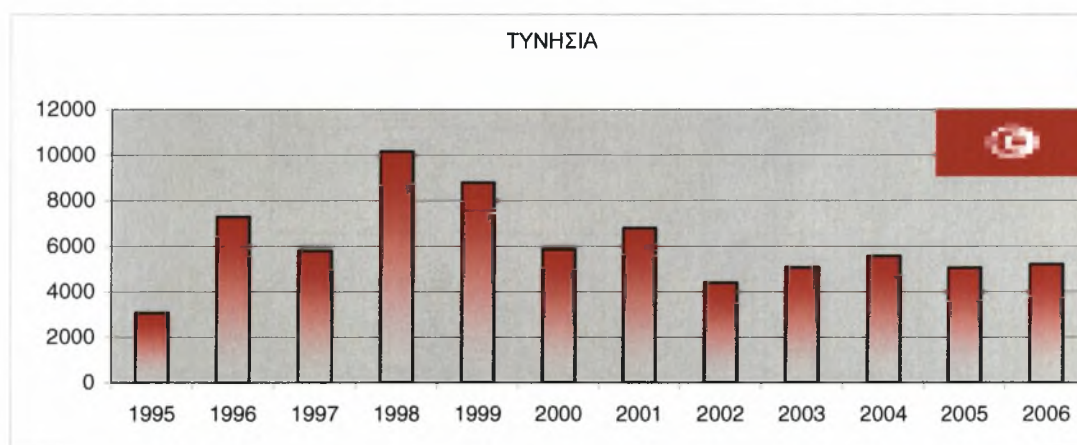
Η Τυνησία παρουσιάζει μία αξιοσημείωτη και σταθερή εξαγωγή σαλιγκαριών προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης με συνολική προσφορά από το 1995 έως και το 2006 τους 728,97 τόνους. Οι ποσότητες σε τόνους ανά έτος όπως και η συνολική προσφορά σαλιγκαριών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Τυνησία, παρουσιάζονται στον πίνακα 8.

Τα αποτελέσματα των υπολογισμών των μεριδίων αγοράς συντελούν σε ένα ποσοστό της τάξης του 4% για το σύνολο των υπό μελέτη ετών. Το μέγιστο μερίδιο αγοράς το συναντούμε κατά το έτος 1999 και αντιστοιχεί σε ποσοστό 6% ενώ το ελάχιστο το 1995 σε ποσοστό 2%. Ειδικότερα παρατηρούμε μία σταθερή τάση με μερίδια αγοράς από 2% έως 4%. Εξαιρέση αποτελούν τα έτη 1998 και 1999 με 5% και 6% αντίστοιχα.

Πίνακας 8: Εξαγωγές σαλιγκαριών από την Τυνησία (Ποσότητα σε τόνους).

ΕΤΟΣ	ΤΥΝΗΣΙΑ
1995	30,62
1996	72,83
1997	57,81
1998	101,45
1999	87,82
2000	58,41
2001	67,88
2002	43,78
2003	50,53
2004	55,58
2005	50,40
2006	51,86
ΣΥΝ.	728,97

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 7: Εξαγωγές σαλιγκαριών από την Τυνησία (Eurostat, Ποσότητα σε 100 kg).

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του παραπάνω διαγράμματος το μέγιστο προσφοράς σαλιγκαριών της Τυνησίας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση διακρίνεται κατά το έτος 1998 με 101,45 τόνους. Σε αντίθεση με το ελάχιστο που το διακρίνουμε στο πρώτο έτος της μελέτης μας (1995) με 30,62 τόνους. Γενικότερα παρουσιάζεται μία σταθερή τάση προσφοράς από το 2000 έως και το 2006.

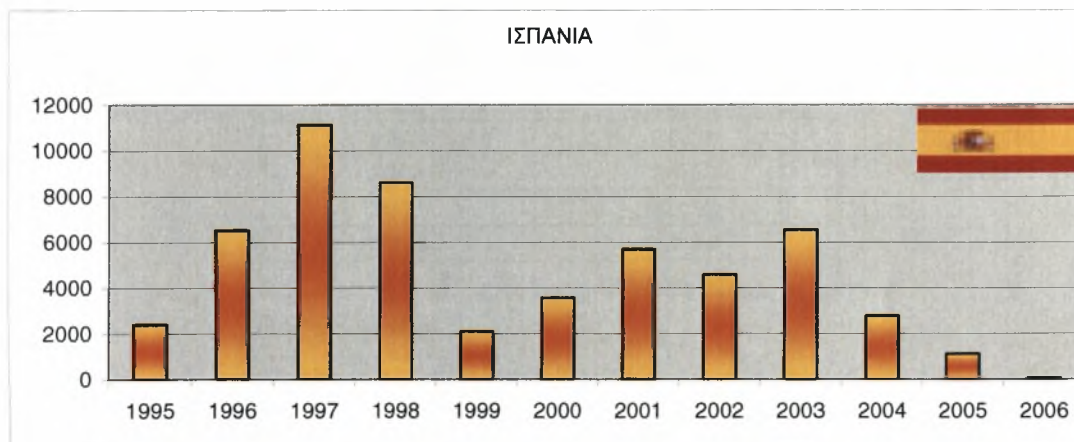
3.1.7. Ισπανία

Η Ισπανία με συνολική εξαγωγή σαλιγκαριών προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 1995 έως και το 2006 τους 549,99 τόνους παρουσιάζει αξιοσημείωτη συμμετοχή. Στον παρακάτω πίνακα (πίνακας 9) καταγράφονται οι ποσότητες σε τόνους ανά έτος καθώς και η συνολική προσφορά σαλιγκαριών.

Πίνακας 9: Εξαγωγές σαλιγκαριών από την Ισπανία (Ποσότητα σε τόνους).

ΕΤΟΣ	ΙΣΠΑΝΙΑ
1995	23,95
1996	65,15
1997	111,28
1998	85,98
1999	21,00
2000	35,55
2001	56,76
2002	45,66
2003	65,24
2004	27,75
2005	11,07
2006	0,60
ΣΥΝ.	549,99

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 8: Εξαγωγές σαλιγκαριών από την Ισπανία (Eurostat, Ποσότητα σε 100 kg).

Αναλύοντας το διάγραμμα 8 διακρίνουμε το μέγιστο προσφοράς σαλιγκαριών από την Ισπανία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση το 1997 με 111,28 τόνους ενώ το ελάχιστο παρατηρείται την τελευταία χρονιά της μελέτης μας (2006). Ειδικότερα, παρουσιάζεται ανοδική τάση από το 1995 έως και το 1998, η οποία οδηγείται σε πτώση με εξαίρεση το 2001 και το 2003.

Όσον αναφορά στο μερίδιο αγοράς που καταλαμβάνει η Ισπανία στο σύνολο των ετών (1995 έως και το 2006) αυτό αντανακλάται σε ποσοστό 3%. Το μέγιστο μερίδιο αγοράς εμφανίζεται το 1997 με ποσοστό 6% ενώ το ελάχιστο κατά το έτος 2006. Αναλυτικότερα τα μερίδια αγοράς της Ισπανίας στην προσφορά σαλιγκαριών προς την Ευρωπαϊκή Ένωση κυμαίνονται από 1% έως και 4% με εξαίρεση το 6% του 1997.

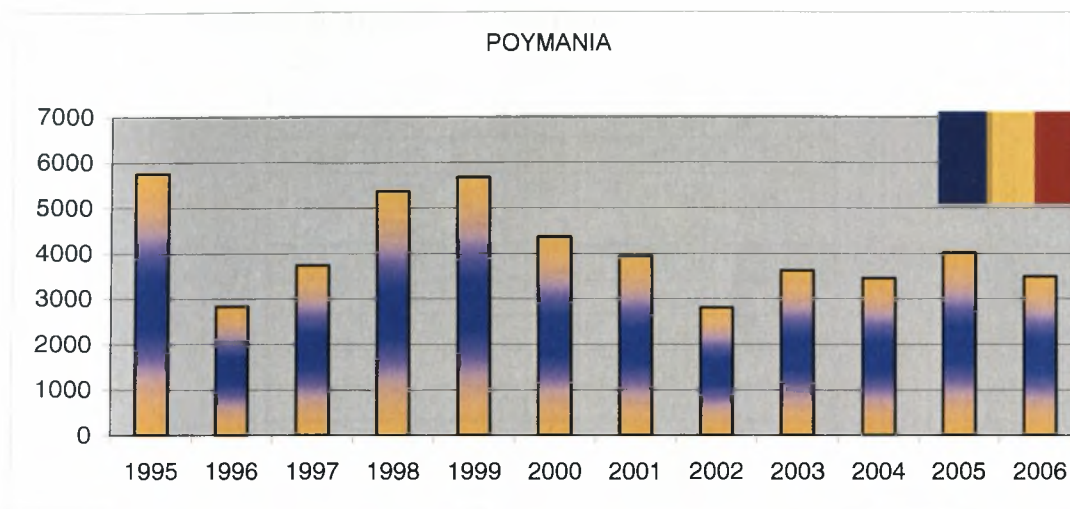
3.1.8. Ρουμανία

Η Ρουμανία διακρίνεται από μία σταθερή προσφορά σαλιγκαριών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η συνολική της εξαγωγή από το έτος 1995 έως και το 2006 φτάνει τους 490,29 τόνους. Στον πίνακα που ακολουθεί (πίνακας 10) παρουσιάζονται οι ποσότητες σε τόνους που εξάγονται από την Ρουμανία με προορισμό την Ευρωπαϊκή Ένωση ανά έτος όπως επίσης και η συνολική προσφορά.

Πίνακας 10: Εξαγωγές σαλιγκαριών από την Ρουμανία (Ποσότητα σε τόνους).

ΕΤΟΣ	ΡΟΥΜΑΝΙΑ
1995	57,50
1996	28,27
1997	37,36
1998	53,53
1999	56,62
2000	43,64
2001	39,40
2002	28,10
2003	36,26
2004	34,54
2005	40,13
2006	34,94
ΣΥΝ.	490,29

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 9: Εξαγωγές σαλιγκαριών από την Ρουμανία (Eurostat, Ποσότητα σε 100 kg).

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του παραπάνω διαγράμματος η Ρουμανία εμφανίζει μία σταθερή εξαγωγή σαλιγκαριών προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης με εξαίρεση το 1995, 1998 και 1999. Το μέγιστο προσφοράς παρατηρείται κατά το πρώτο έτος της μελέτης μας (1995) με 57,5 τόνους ενώ το ελάχιστο διακρίνεται το 2002 και αντιστοιχεί σε 28,1 τόνους.

Τα αποτελέσματα των υπολογισμών των μεριδίων αγοράς αντικατοπτρίζουν το ποσοστό του 2% για το σύνολο των υπό μελέτη ετών. Αναλυτικότερα το μέγιστο μερίδιο αγοράς παρουσιάζεται το 1995 και το 1999 με ποσοστό 4%. Τέλος στα υπόλοιπα έτη το μερίδιο αγοράς της Ρουμανίας στην προσφορά σαλιγκαριών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης κυμαίνεται στο 2% με 3%.

3.1.9. Αλβανία

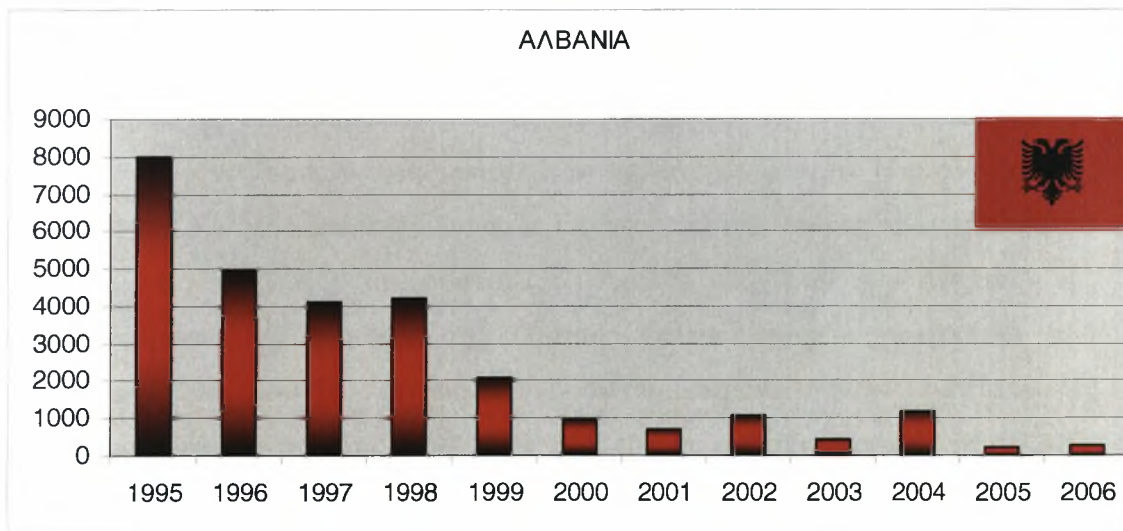
Η Αλβανία εμφανίζει συνολική εξαγωγή σαλιγκαριών προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 1995 έως και το 2006 τους 280,77 τόνους. Διακρίνεται από μία πτωτική τάση τα τελευταία χρόνια. Στον ακόλουθο πίνακα (πίνακας 11) παρατίθενται οι ποσότητες σε τόνους ανά έτος. Επιπλέον παρουσιάζεται και η συνολική ποσότητα προσφοράς σαλιγκαριών της Αλβανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση για το σύνολο των υπό μελέτη ετών.

Πίνακας 11: Εξαγωγές σαλιγκαριών από την Αλβανία (Ποσότητα σε τόνους).

ΕΤΟΣ	ΑΛΒΑΝΙΑ
1995	80,07
1996	49,78
1997	41,06
1998	42,28
1999	20,56
2000	9,37
2001	6,67
2002	10,60
2003	4,07
2004	11,62
2005	1,88
2006	2,81
ΣΥΝ.	280,77

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 10: Εξαγωγές σαλιγκαριών από την Αλβανία (Eurostat, Ποσότητα σε 100 kg).

Αναλύοντας το διάγραμμα 10 διακρίνουμε την ραγδαία πτώση της προσφοράς σαλιγκαριών τα τελευταία χρόνια από την Αλβανία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η μέγιστη εξαγωγή σαλιγκαριών παρατηρείται το 1995 με 80,07 τόνους ενώ η ελάχιστη δέκα χρόνια αργότερα (2005) με περίπου 2 τόνους.

Το μερίδιο αγοράς που αντικατοπτρίζει την προσφορά σαλιγκαριών από την Αλβανία με προορισμό την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης φτάνει μόλις το 1%. Είναι επόμενο, σύμφωνα και με το διάγραμμα, να εμφανίζει το μέγιστο μερίδιο

αγοράς το 1995 (ποσοστό 4%). Ειδικότερα, από το 1996 μέχρι και το 1998 τα ποσοστά κυμαίνονται μεταξύ 2% και 3% ενώ τα υπόλοιπα χρόνια πλησιάζει το 1%.

3.2. Γαλλία

Η Γαλλία αποτελεί την πρώτη χώρα στον κόσμο τόσο στην κατανάλωση σαλιγκαριών όσο και στην επεξεργασία τους. Η κατανάλωση κυμαίνεται στους 40000 τόνους/ έτος (ισοδύναμα νωπών). Όποια και αν είναι η μορφή με την οποία διακινείται προς κατανάλωση (ωμό, κατεψυγμένο, βουτυρωμένο ή σε κονσέρβα) τα σαλιγκάρια είναι ένα εξαιρετικό δείγμα της γαλλικής γαστρονομίας υψηλών προδιαγραφών. Περίπου 30 βιομηχανίες πραγματοποιούν την επεξεργασία αυτού του προϊόντος.

Η Γαλλία εισάγει κρέας σαλιγκαριών της οικογένειας Helicidae από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης με δαπάνες εισαγωγής 8.504.255 E.C.U. (το 1990: DUSCE, Εθνικό Τελωνείο, Υπηρεσία Εξωτερικού Εμπορίου, Γαλλία), καθώς και από χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας με δαπάνες εισαγωγής 953.191 E.C.U. (ίδια πηγή). Για το 1980 το κλάσμα εισαγωγών προς εξαγωγές ήταν 1,87 και το έλλειμμα της Γαλλίας το 1990 έφθασε τα 22.280.851 E.C.U. (ίδια πηγή).

Μία μερίδα της Γαλλικής κατανάλωσης καλύπτεται από την συλλογή σαλιγκαριών (άγριων) από τους φυσικούς πληθυσμούς που διαρκώς μειώνονται. Η σχεδόν πλήρης εξάρτηση της Γαλλίας από τις εισαγωγές για την εξασφάλιση της πρώτης ύλης, σε συνδυασμό με την μείωση των φυσικών πληθυσμών, οδήγησαν στην ανάπτυξη της σαλιγκαροτροφίας. Ένα μέρος της ζήτησης καλύπτεται από σαλιγκάρια που παράγονται από μονάδες εκτροφής. Η ετήσια παραγωγή από τις εκτροφές σαλιγκαριών έφτανε το έτος 1997 τους 800 τόνους. (Χατζηιωάννου, σελ. 32-33, 2007).

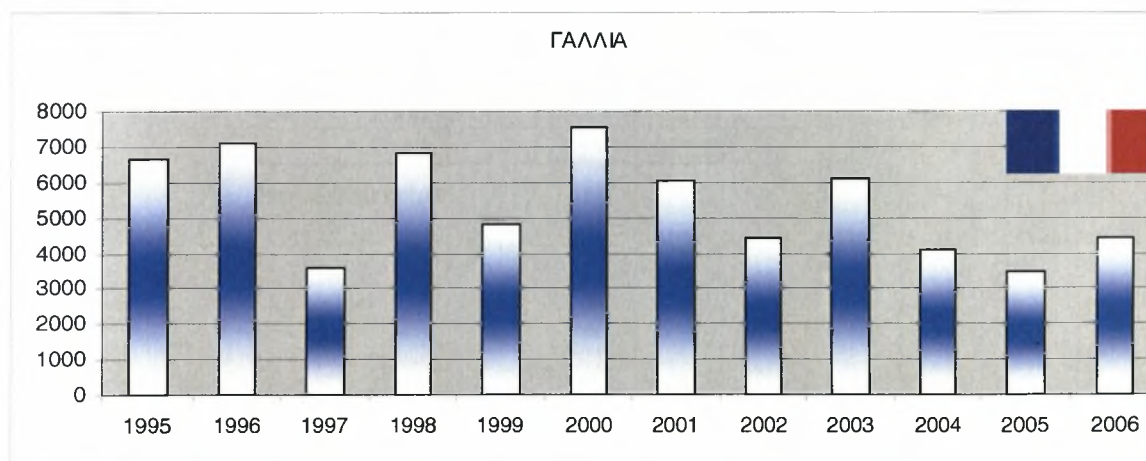
3.2.1. Εισαγωγές Γαλλίας από την Ε.Ε.

Οι συνολικές εισαγωγές της Γαλλίας από την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το έτος 1995 έως και το έτος 2006 φτάνουν τους 583,33 τόνους. Στον παρακάτω πίνακα διακρίνουμε την ποσότητα σε τόνους ανά έτος που εισάγει η Γαλλία από την Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και την ποσότητα που εισάγει για το σύνολο των υπό μελέτη ετών.

Πίνακας 12: Οι εισαγωγές σαλιγκαριών της Γαλλίας από την Ε.Ε. (Ποσότητα σε τόνους).

ΕΤΟΣ	ΓΑΛΛΙΑ
1995	66,82
1996	71,07
1997	35,88
1998	68,06
1999	47,91
2000	75,67
2001	60,27
2002	43,94
2003	60,79
2004	40,65
2005	34,66
2006	44,43
ΣΥΝ.	583,33

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 11: Οι εισαγωγές σαλιγκαριών της Γαλλίας από την Ε.Ε. (Ποσότητα σε 100 kg).

Αναλύοντας το διάγραμμα 11 διακρίνουμε την αυξημένη εισαγωγή την οποία πραγματοποιεί η Γαλλία από την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σκοπό την κάλυψη της εσωτερικής κατανάλωσης της χώρας για το συγκεκριμένο προϊόν. Ειδικότερα, η μέγιστη εισαγωγή σημειώθηκε το 2000 με 75,67 τόνους σε αντίθεση με την ελάχιστη που πραγματοποιήθηκε το 2005 με 34,66 τόνους.

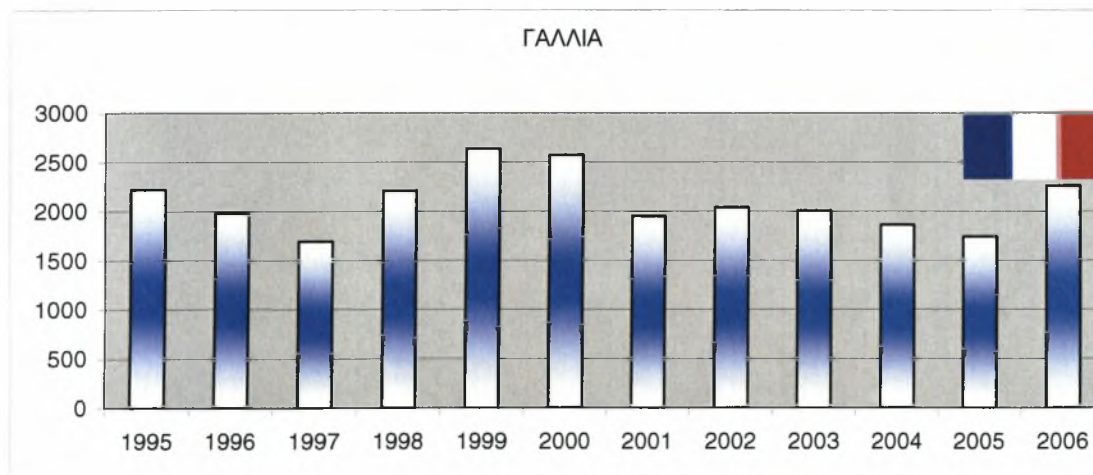
3.2.2. Εξαγωγές Γαλλίας προς την Ε.Ε.

Η Γαλλία είναι μία χώρα που εκτός από την αυξημένη κατανάλωση σαλιγκαριών και τις εισαγωγές που κάνει για καλύψει αυτές τις ανάγκες, πραγματοποιεί και εξαγωγές προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι ποσότητες σε τόνους που εξάγονται από την Γαλλία ανά έτος προς την Ευρωπαϊκή Ένωση όπως επίσης και η συνολική ποσότητα από το 1995 έως και το 2006.

Πίνακας 13: Εξαγωγές σαλιγκαριών από την Γαλλία (Eurostat, Ποσότητα σε 100 kg).

ΕΤΟΣ	ΓΑΛΛΙΑ
1995	22,19
1996	19,80
1997	16,92
1998	22,06
1999	26,32
2000	25,67
2001	19,46
2002	20,33
2003	20,03
2004	18,61
2005	17,42
2006	22,57
ΣΥΝ.	251,38

Πηγή: Eurostat

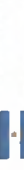

Διάγραμμα 12: Εξαγωγές σαλιγκαριών από την Γαλλία (Eurostat, Ποσότητα σε 100 kg).

Στο διάγραμμα 12 διακρίνουμε την σταθερή εξαγωγική προσφορά σαλιγκαριών της Γαλλίας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αναλυτικότερα, η μέγιστη προσφορά εμφανίζεται το έτος 1999 με 26,32 τόνους ενώ η ελάχιστη το 1997 με 16,92 τόνους.

Το μερίδιο αγοράς που εμφανίζει η Γαλλία για το σύνολο των ετών (από το 1995 έως και το 2006) είναι μικρό και φτάνει το 1%. Ειδικότερα το μερίδιο αγοράς της Γαλλίας για κάθε έτος ξεχωριστά κυμαίνεται μεταξύ του 1% με 2%. Εδώ παρατηρούμε ότι οι εξαγωγές που κάνει η Γαλλία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι κατά πολύ μικρότερες από τις εισαγωγές διότι όπως προαναφέραμε η Γαλλία αποτελεί την πρώτη χώρα στον κόσμο τόσο στην κατανάλωση σαλιγκαριών όσο και στην επεξεργασία τους.

3.3 Οι εξαγωγές των χωρών στην αγορά της Ε.Ε. σε αξία (ευρώ).

Πίνακας 14: Οι εξαγωγές στην Ε.Ε. σε αξία (ευρώ).

PERIOD	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
 ALBANIA	3486818	2109693	1232634	1104701	696453	195586	145297	230810	16001	120517	58046	31213
 ARGENTINA	17077	234282	79037	42555	35796	73828	69318	106243	102608	111113	130353	119916
 BOSNIA AND HER.	:	7672	103641	132130	:	37179	39064	117560	553959	620749	860353	1023226
 BELGIUM	90196	12489	41966	26349	64272	227828	180084	222845	145961	187379	95896	126071
 BULGARIA	4062057	2114396	2039173	1450347	1857915	1917837	1095337	494430	1123042	614513	751917	1159585
 BELARUS	93022	12032	31492	198978	18976	:	:	:	216854	180109	158400	53495
 CANADA	50158	64252	73674	56440	:	:	:	:	:	:	:	:
 SWITZERLAND	:	:	:	159895	:	:	131003	44343	:	:	:	:
 COTE D'IVOIRE	:	924	:	4097	50200	30849	:	:	:	:	:	:
 CHILE	:	:	4306	:	:	:	:	23667	48396	30700	1253306	1768898
 CHINA	118779	2980	1800	40262	:	:	:	:	:	:	:	:
 CYPRUS	734	:	:	:	:	:	:	:	:	:	912	232277

PERIOD	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
CHECH REPUBLIC 	734085	1485315	1409989	1468745	2141200	1333639	923362	534516	558096	378186	895477	504585
GERMANY 	1916592	2487186	1228458	1419403	631914	653906	416553	422537	779654	938347	503144	324604
DENMARK 	136556	3476	:	24514	21522	7521	3927	21502	4949	2557	2129	4539
ALGERIA 	36778	93759	78345	97209	120766	432124	460997	160229	422494	1115865	623669	985627
ECUADOR 	:	:	:	:	:	:	:	8566	26262	1743	1655	:
SPAIN 	229915	459578	743981	556925	220742	372662	505112	460752	621304	325427	139437	42728
FRANCE 	1969760	1555203	1630574	1808536	1925632	1897149	1521521	1572821	1492549	1538017	1302808	1581684
UNITED KINGDOM 	7021	5206	56213	7472	34662	29488	22938	29395	20039	49356	45306	170414
GHANA 	1776	3664	12777	8075	422	:	4648	5192	3102	4730	5495	1910
GREECE 	7015467	4229080	4520988	3206823	3611616	3874182	2403089	1947768	1162696	1352087	845452	3674139
CROATIA 	489317	454866	299201	145697	277782	164129	243186	223509	115540	220884	50361	16178
HUNGARY 	4452993	3215396	4266578	4681164	4761960	2450130	1390238	1005664	614251	1098350	1025469	1353022
INDONESIA 	1026905	1517059	621875	1030152	498362	830677	825502	533374	459813	581787	776907	608363
IRELAND 	127709	123	581	:	12954	10266	44984	53648	50350	76203	61859	46236
ICELAND 	:	:	:	20303	:	4364	:	:	:	:	:	:
ITALY 	76330	33144	24469	67551	109982	167172	196131	628062	539689	304406	192006	331085

PERIOD	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
LITHUANIA	5325	274084	590255	455918	443328	190541	828642	1252736	1511013	1237757	1857269	1027262
MOROCCO	1586402	2731662	2548403	2966085	3209734	2421556	3941857	3355870	4104384	5383942	4453644	5582954
MOLDOVA	20358	:	:	:	:	:	:	18273	:	:	:	:
MADAGASCAR	79347	142124	107729	:	:	:	:	:	:	:	121942	174838
FYROM	126923	2848093	4224597	4783670	3419039	4613945	3933862	4369479	5010293	2095499	679209	1310173
NIGERIA	2565	2649	920	:	9164	1556	1166	20437	18520	3401	6368	9841
NETHERLANDS	71567	34946	44058	48763	77788	92555	127177	107192	71192	85174	72345	92191
NORWAY	23271	:	15	174	4812	:	5290	:	16558	4662	6874	1978
PERU	70	36541	24002	56889	13587	15739	41512	62683	113713	140326	104668	26018
POLAND	4103158	2718907	1718753	1663610	1639729	683065	1449600	1638177	2405003	1249646	1771383	1156138
PORTUGAL	384714	176701	114987	123474	1392084	275362	201093	222138	314297	243470	112094	328311
ROMANIA	2878596	1894745	1931077	3288588	2724746	2209595	1946393	1487852	2056935	1908643	2077641	1843927
RUSSIA	:	:	:	:	40957	:	:	:	:	46360	:	:
SLOVENIA	19082	24343	43171	43820	21677	5887	:	15719	:	15503	191820	116422
SLOVAKIA	8137	6856	14221	14244	11773	16973	11207	23690	27064	:	:	:
SYRIA	:	:	225175	116076	438803	420557	189320	61903	113086	142842	172676	:

PERIOD	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
TURKEY 	5457626	5310163	4944309	3411027	2722863	5389179	4371934	5964478	4397013	2754223	1362613	1322387
VIET-NAM 	42589	48778	18759	22701	40418	120288	70166	67920	48569	100838	113413	86557
YUGOSLAVIA 	178896	173517	397406	1006865	471542	248371	472271	191021	183617	:	:	:
S. AFRICA 	:	:	:	:	:	:	:	:	104608	74147	58594	112702

Πηγή: Eurostat

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα, ο οποίος μας παρουσιάζει την αξία σε ευρώ της προσφοράς σαλιγκαριών με προορισμό την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κάθε χώρα ξεχωριστά, οι κυριότερες χώρες κατά αύξουσα σειρά είναι η Βουλγαρία, η Γαλλία, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Ουγγαρία, η Τυνησία, η FYROM, η Ελλάδα, το Μαρόκο και η Τουρκία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Ο κλάδος των σαλιγκαριών στην Ελλάδα.

Κατά τα τελευταία χρόνια το εμπόριο των σαλιγκαριών σημείωσε σημαντική πρόοδο, χάρη στην καλή οργάνωσή του, στην επανεκτίμηση της θρεπτικής αξίας των σαλιγκαριών και στην εφαρμογή της κατάψυξης, η οποία αποδείχτηκε άριστος τρόπος συντήρησης και διανομής των σαλιγκαριών (διατηρεί εντελώς αναλλοίωτες τις οργανοληπτικές ιδιότητές τους). (Μαρκάκης, σελ.121, 1990)

4.1. Η προέλευση των σαλιγκαριών της Ελλάδος.

Στην Ελλάδα η ποσότητα των ειδών *H. lucorum* και *H. pomatia* που συλλέγονται από τη φύση αποτελεί ένα ελάχιστο μερίδιο στη συνολική αγορά ενώ σημαντικές αλλά με φθίνουσα πορεία είναι οι συλλεγόμενες ποσότητες του *H. aspersa* (*petit gris*). Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στις αρχές της δεκαετίας του 1980 οι ποσότητες του *H. aspersa* που συλλέγονταν ήταν 1200-1400 τόνοι τον χρόνο ενώ σήμερα οι ποσότητες αυτές δεν ξεπερνούν τους 200 τόνους τον χρόνο.

Θα πρέπει όμως να επισημάνουμε το γεγονός ότι τα εδώδιμα είδη σαλιγκαριών που συλλέγονται στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης είναι τα *H. lucorum* και *H. pomatia*.

Αντίθετα το *H. aspersa* (που προτείνεται για καλλιέργεια) έχει σχεδόν εξαφανισθεί στην περιοχή της κατανομής του και οι μόνες χώρες που μπορούν και τροφοδοτούν την αγορά είναι η Τουρκία και η Ελλάδα (κυρίως η Κρήτη) με ποσότητες που δεν επαρκούν για τη ζήτηση που παρουσιάζει.

Όλα τα παραπάνω δεδομένα κάνουν φανερή την ανάγκη για τη δημιουργία μονάδων εκτροφής σαλιγκαριών που θα βοηθήσουν ώστε να ξεπεραστούν μια σειρά από προβλήματα που αφορούν τη διακίνησή τους στις αγορές ενώ παράλληλα θα προστατέψουν από τον αφανισμό τους φυσικούς πληθυσμούς των σαλιγκαριών. (Χατζηγιάννου, σελ 33, 2007)

4.2. Το εμπόριο σαλιγκαριών στην Ελλάδα.

Το σύνολο σχεδόν των σαλιγκαριών που διακινούνται στην ελληνική αγορά είναι του γένους **Helix**:

- 1. Helix Pomatia:** Το αυθεντικό σαλιγκάρι της αμπέλου, το ονομαζόμενο και Βουργουνδίας (Ανατολική Μακεδονία και Θράκη), αποκλειστικά σε ασβεστώδη εδάφη δασών, λαχανόκηπων και αμπελιών.

2. **Helix Lucorum:** Σαλιγκάρι της Βορείου Ελλάδας. Το συναντάμε σε όλη την Βαλκανική περιοχή, αλλά προτιμά δασώδεις, υγρές, πεδινές ή λοφώδεις περιοχές.

3. **Helix aspersa ή Petits Gris:** Σαλιγκάρια Κρήτης και Πελοποννήσου.

Στις αρχές της δεκαετίας του εβδομήντα άρχισε να αναπτύσσεται στην Ελλάδα μία πρωτοποριακή εμπορική και βιομηχανική δραστηριότητα με αντικείμενο την εμπορία και μεταποίηση νωπών σαλιγκαριών με σκοπό την αποκλειστική διάθεσή τους στις χώρες της κεντρική Ευρώπης και κύρια στη Γαλλία. Μέσα σε μια δεκαετία οι επιχειρήσεις που ασχολούνταν μ' αυτή τη δραστηριότητα απέκτησαν μία

εντυπωσιακή δυναμική με αποτέλεσμα να πραγματοποιούν κύκλους εργασιών πολλών εκατομμυρίων ευρώ.

Η Γαλλική βιομηχανία επεξεργασίας σαλιγκαριών ήταν και είναι σε μεγάλο ποσοστό εξαρτημένη από την Ελλάδα η οποία εξασφάλιζε το 19% των νωπών ή κατεψυγμένων σαλιγκαριών, το 94% των συσκευασμένων σαλιγκαριών και το 84% των σαλιγκαριών σε κονσέρβα (στοιχεία από ITAVI).

Οι λόγοι που συνέβαλαν στη δημιουργία και στην εξέλιξη του κλάδου αυτού της βιομηχανίας τροφίμων στη χώρα μας συνοψίζονται παρακάτω:

1. Στη χώρα μας από τις αρχές του 1960 άρχισαν να πραγματοποιούνται οι πρώτες εξαγωγές σαλιγκαριών που προέρχονταν από εγχώριους φυσικούς πληθυσμούς εξαιτίας της εξαφάνισης των φυσικών πληθυσμών των σαλιγκαριών της Κεντρικής Ευρώπης. Η αύξηση των εξαγωγών ήταν ραγδαία κάθε χρόνο με αποτέλεσμα να εγκαθιδρυθούν πολύ νωρίς εμπορικές και βιομηχανικές μονάδες με αντικείμενο αυτή τη δραστηριότητα.
2. Στο τέλος της δεκαετίας του 70 οι αυξανόμενες ανάγκες της εγχώριας βιομηχανίας μεταποίησης σαλιγκαριών σε συνδυασμό με την σταδιακή εξάντληση των φυσικών πληθυσμών σαλιγκαριών, καθώς και την έκδοση Προεδρικού διατάγματος που έθετε φραγμούς στην αλόγιστη συλλογή σαλιγκαριών, έκανε επιτακτική την ανάγκη για εισαγωγές νωπών σαλιγκαριών από τρίτες χώρες (Γιουγκοσλαβία, Ρουμανία κ.λ.π.).

Το μεγαλύτερο μέρος των σαλιγκαριών (εισαγόμενων και εγχώριας συλλογής) οδηγούνται στα εργοστάσια μεταποίησης, για επεξεργασία και στη συνέχεια για εξαγωγή. Το *Helix pomatia* εισάγεται στο σύνολό του με σκοπό την μεταποίησή του και στην συνέχεια επανεξάγεται μεταποιημένο. Το *Helix aspersa* προέρχεται από ελληνικούς φυσικούς πληθυσμούς, το 20% διατίθεται νωπό για την εγχώρια κατανάλωση, το 45% εξάγεται νωπό και το 35% προωθείται για μεταποίηση και στη συνέχεια εξαγωγή. Οι ποσότητες του *Helix lucorum* προέρχονται κατά 20% από εγχώρια συλλογή και το υπόλοιπο 80% εισάγεται, απ' αυτά το 5% διατίθεται νωπό για την εγχώρια κατανάλωση, το 15% εξάγεται νωπό και το 80% προωθείται για μεταποίηση και στη συνέχεια εξαγωγή.

4.3. Οι εξαγωγές της Ελλάδος στην Ε.Ε.

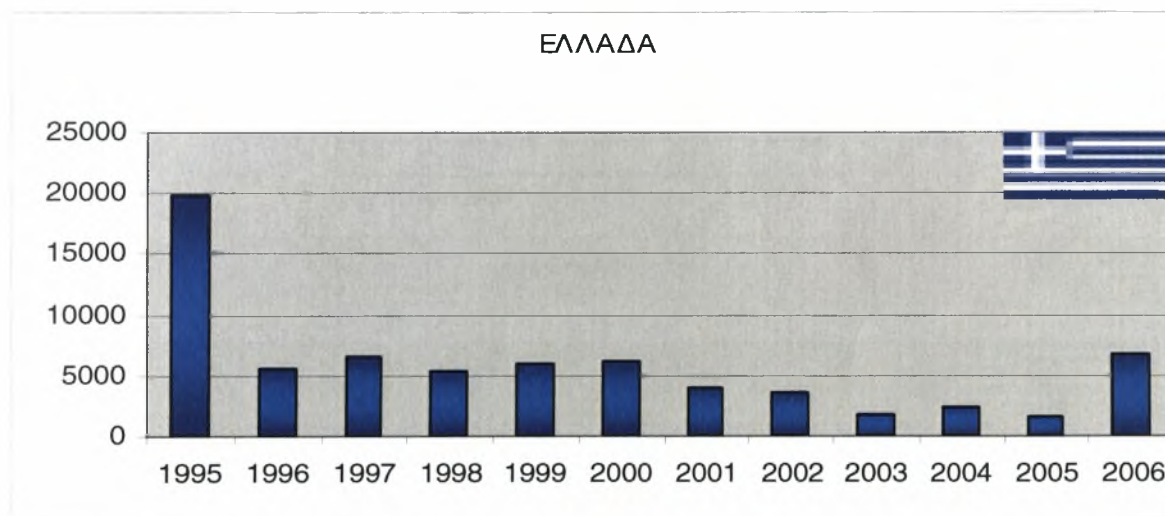
Η Ελλάδα παρουσιάζει μία αξιοσημείωτη προσφορά σαλιγκαριών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς από το έτος 1995 έως και το 2006 η συνολική της εξαγωγίμη ποσότητα είναι 693,88 τόνοι. Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται

οι ποσότητες σε τόνους που εξάγονται από την Ελλάδα προς την Ευρωπαϊκή Ένωση ανά έτος καθώς και η συνολική ποσότητα προσφοράς.

Πίνακας 15: Εξαγωγές σαλιγκαριών από την Ελλάδα (Ποσότητα σε τόνους).

ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ
1995	197,51
1996	55,59
1997	65,89
1998	53,61
1999	60,02
2000	61,45
2001	39,38
2002	34,88
2003	17,66
2004	24,18
2005	15,90
2006	67,81
ΣΥΝ.	693,88

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 13: Εξαγωγές σαλιγκαριών από την Ελλάδα (Ποσότητα σε 100 kg).

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του παραπάνω διαγράμματος η Ελλάδα εμφανίζει μία πτωτική τάση στις εξαγωγές σαλιγκαριών της προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η μέγιστη προσφορά σημειώνεται κατά το έτος 1995 με 197,51 τόνους σε αντίθεση με την ελάχιστη που εμφανίζεται το 2005 με 15,9 τόνους.

Σχετικά με το μερίδιο αγοράς που κατακτά η Ελλάδα στο σύνολο των υπο μελέτη ετών (1995 έως και 2006), αυτό αντανακλάται στο ποσοστό του 3%. Αναλυτικότερα, το μέγιστο μερίδιο αγοράς παρατηρείται το 1995 με ποσοστό 15% και εν συνεχεία ακολουθεί πτωτική τάση φτάνοντας το 2003, 2004 και 2005 το 1%. Τέλος το 2006 το

μερίδιο αγοράς της Ελλάδας για την προσφορά σαλιγκαριών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης εμφανίζει ανοδική τάση και φτάνει το 4%.

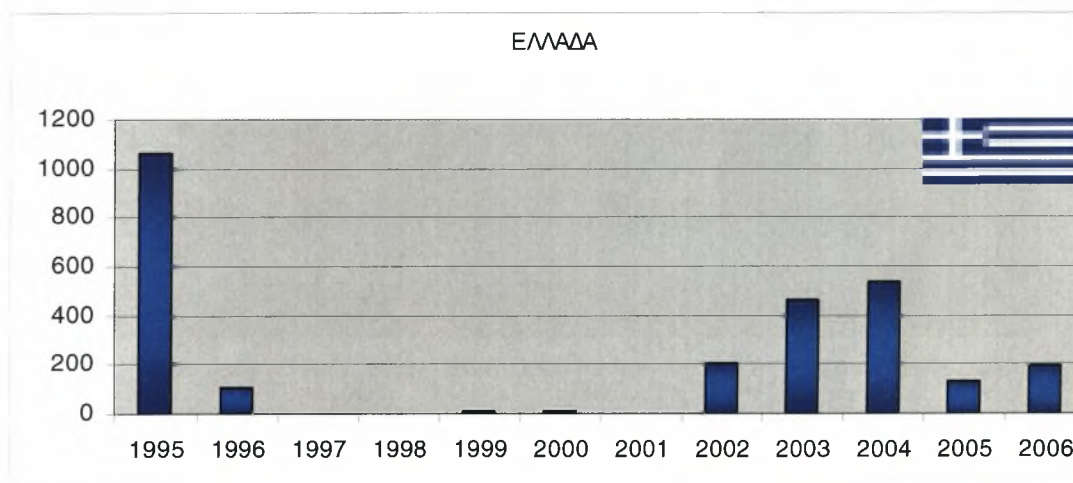
4.4. Οι εισαγωγές της Ελλάδος από την Ε.Ε.

Οι εισαγωγές της Ελλάδας από την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης κινούνται σε πολύ χαμηλά επίπεδα με εξαίρεση ίσως το 1995. Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει τις ποσότητες σε τόνους που εισάγει η Ελλάδα από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Πίνακας 16: Οι εισαγωγές της Ελλάδος από την Ε.Ε. (Ποσότητα σε τόνους).

ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ
1995	10,62
1996	1,02
1997	:
1998	:
1999	0,12
2000	0,11
2001	:
2002	2,02
2003	4,62
2004	5,37
2005	1,29
2006	1,93
ΣΥΝ.	27,10

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 14: Οι εισαγωγές της Ελλάδος από την Ε.Ε. (Ποσότητα σε 100 kg).

Αναλύοντας το διάγραμμα 14 παρατηρούμε ότι οι εισαγωγές σαλιγκαριών της Ελλάδας από την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης εμφανίζονται μηδαμινές από το έτος 1996 έως και το 2001. Εξαίρεση αποτελεί το 1995 όπου η Ελλάδα εισήγαγε 10,62 τόνους.

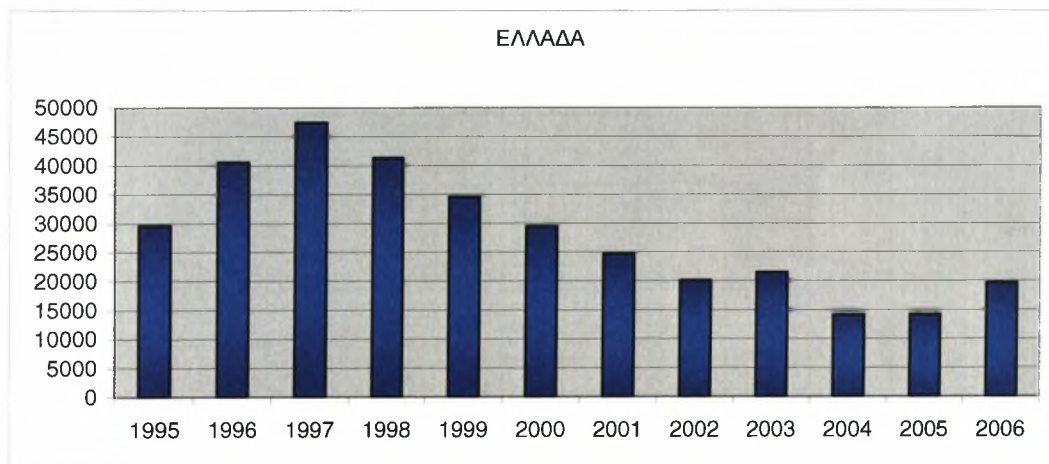
4.5. Οι εισαγωγές της Ελλάδος από τις υπόλοιπες χώρες.

Οι εισαγωγές της Ελλάδας από τις υπόλοιπες χώρες εμφανίζουν μία πτωτική πορεία. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τις ποσότητες σε τόνους που εισάγει η Ελλάδα από τις υπόλοιπες χώρες πέραν της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πίνακας 17: Οι εισαγωγές σαλιγκαριών της Ελλάδος (Ποσότητα σε τόνους).

ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ
1995	295,74
1996	405,56
1997	474,31
1998	413,20
1999	345,54
2000	294,82
2001	246,74
2002	200,91
2003	214,61
2004	140,91
2005	141,44
2006	196,35
ΣΥΝ.	3370,13

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 15: Οι εισαγωγές σαλιγκαριών της Ελλάδος (Ποσότητα σε 100 kg).

Στο διάγραμμα 15 παρατηρούμε την μέγιστη εισαγωγή που κάνει η χώρα μας το έτος 1997 με 474,31 τόνους ενώ η ελάχιστη παρατηρείται το 2004 με 140,91 τόνους. Η Ελλάδα στο σύνολο των υπό μελέτη ετών έχει εισάγει 3370,13 τόνους. Οι κυριότερες χώρες από τις οποίες κάνει εισαγωγή η Ελλάδα είναι η FYROM, η Βουλγαρία, η Ουγγαρία, η Αλβανία, η Γιουγκοσλαβία και η Βοσνία. Στη συνέχεια παρουσιάζεται πίνακας των συγκεκριμένων χωρών με τις ποσότητες σε τόνους που εισήγαγε η Ελλάδα από το 1995 έως και το 2006.

Πίνακας 18: Οι κυριότερες χώρες από τις οποίες εισάγει η Ελλάδα σαλιγκάρια (Ποσότητα σε τόνους).

ΧΩΡΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ
FYROM	107,90
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	250,36
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	262,45
ΑΛΒΑΝΙΑ	555,10
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ	1021,52
ΒΟΣΝΙΑ	1064,43

Πηγή: Eurostat

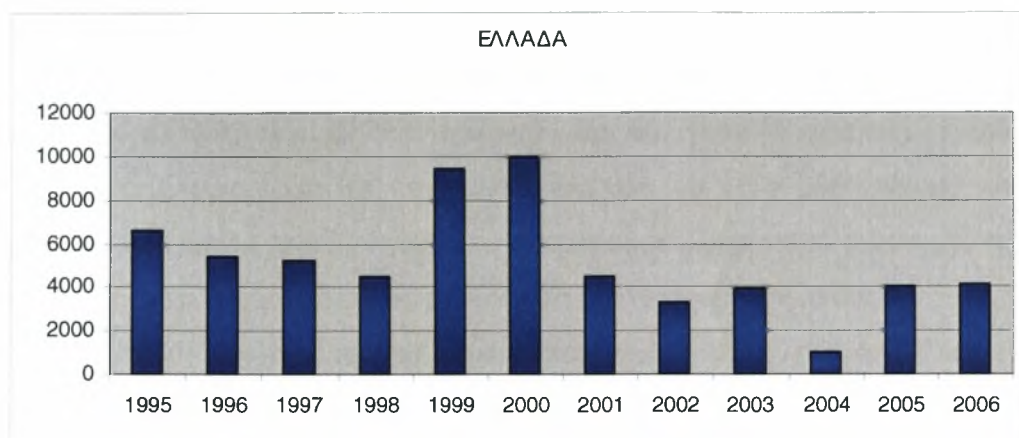
4.6. Οι εξαγωγές της Ελλάδος προς τις υπόλοιπες χώρες.

Οι εξαγωγές της Ελλάδος σε αγορές πέραν από αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης κινούνται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Στον πίνακα 19 παρατηρούμε τις εξαγωγές ανά έτος σε τόνους της Ελλάδος προς τις υπόλοιπες χώρες καθώς και την συνολική εξαγωγική προσφορά της.

Πίνακας 19: Οι εξαγωγές σαλιγκαριών της Ελλάδος (Ποσότητα σε τόνους).

ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ
1995	65,95
1996	54,41
1997	51,78
1998	45,19
1999	94,70
2000	100,09
2001	45,15
2002	33,08
2003	39,13
2004	10,35
2005	40,37
2006	41,15
ΣΥΝ.	621,35

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 16: Οι εξαγωγές σαλιγκαριών της Ελλάδος (Ποσότητα σε 100 kg).

Αναλύοντας το διάγραμμα 16 παρατηρούμε ότι η χώρα μας εμφάνισε την μέγιστη εξαγωγή της το έτος 2000 με 100,09 τόνους σε αντίθεση με την ελάχιστη η οποία παρατηρείται το 2004 με 10,35 τόνους. Οι κυριότερες αγορές στις οποίες εξάγει σαλιγκάρια η Ελλάδα είναι της Γαλλίας, της FYROM, της Αλβανίας, της Ιταλίας, της Βουλγαρίας και της Γερμανία. Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι προαναφερθείσες χώρες με την συνολική εξαγωγή σε τόνους της Ελλάδος προς αυτές, από το έτος 1995 έως και το 2006.

Πίνακας 20: Οι κυριότερες χώρες στις οποίες εξάγει η Ελλάδα σαλιγκάρια (Ποσότητα σε τόνους).

ΧΩΡΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ
ΓΑΛΛΙΑ	24,96
FYROM	41,07
ΑΛΒΑΝΙΑ	52,90
ΙΤΑΛΙΑ	107,27
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	123,49
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	245,03

Πηγή: Eurostat

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Συμπεράσματα

Στην παρούσα ερευνητική προσπάθεια επιχειρήθηκε η εκτίμηση των ελληνικών εξαγωγικών μεριδίων αγοράς για το προϊόν του σαλιγκαριού προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το έτος 1995 έως και το έτος 2006. Εκτός αυτού, υπολογίστηκαν και τα μερίδια αγοράς των κυριότερων εξαγωγικών χωρών για το ίδιο προϊόν και χρονικό διάστημα προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ειδικότερα, οι στόχοι επικεντρώθηκαν στην παρουσίαση της κατάστασης του κλάδου των σαλιγκαριών σε Διεθνές, Ευρωπαϊκό και Εθνικό επίπεδο, όσον αφορά τις εισαγωγές – εξαγωγές. Επιπλέον επιχειρήθηκε ανάλυση της αγοράς των σαλιγκαριών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης με τον υπολογισμό της τάσης των συνολικών εισαγωγών καθώς επίσης και τον προσδιορισμό των κυριότερων εξαγωγικών χωρών.

Τέλος έγινε προσπάθεια για την εύρεση της συμβολής της Ελλάδος στις εισαγωγές και εξαγωγές σαλιγκαριών τόσο στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε άλλες αγορές όπως αυτή της Γαλλίας η οποία θεωρείται ως άκρως σημαντική.

Η σημαντική πρόοδος που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια στο εμπόριο των σαλιγκαριών οφείλεται κατά πολλούς στον άριστο πλέον τρόπο συντήρησης και διανομής τους όπως επίσης και στην υψηλή θρεπτική τους αξία.

Εξαιτίας των παραπάνω, τα σαλιγκάρια σήμερα έχουν αποκτήσει συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση και εξασφαλισμένες αγορές. Επιπροσθέτως, είναι ένα είδος πλέον σχετικά δυσεύρετο και ακριβό το οποίο εντάσσεται στην ομάδα των προϊόντων πολυτελείας όπως είναι το χαβιάρι.

Οι Ελληνικές εξαγωγές σαλιγκαριών προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης χαρακτηρίζονται από πτωτική τάση τα τελευταία χρόνια. Αναλυτικότερα, η χώρα μας, η οποία κάλυπτε το 13% των συνολικών εισαγωγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 1995, έφτασε το 2003 το 1%. Στο σύνολο των δώδεκα υπό μελέτη ετών η Ελλάδα καταλαμβάνει μερίδιο αγοράς που φτάνει το ποσοστό του 3%.

Η χώρα μας εξάγει σαλιγκάρια ζωντανά, κατεψυγμένα και κονσέρβες. Για να μπορέσει να αντεπεξέλθει στην ανταγωνιστικότητα που υπάρχει με τις άλλες χώρες, θα πρέπει να δώσει πολύ μεγάλη σημασία στην συσκευασία των σαλιγκαριών που προορίζονται για εξαγωγή. Επιπλέον, τα σαλιγκάρια που αποτελούν αντικείμενο εμπορίας και ιδιαίτερα αυτά προορίζονται για εξαγωγή θα πρέπει να είναι πλήρως αναπτυγμένα, μεγάλου μεγέθους, να ανήκουν στο ίδιο είδος, να είναι καθαρά και να έχουν καλοσχηματισμένο και δυνατό κέλυφος.

Συμπερασματικά, η ζήτηση των Ελληνικών σαλιγκαριών είναι μεγάλη αλλά ενώ αυξάνονται οι πελάτες, οι προμηθευτές γίνονται συνεχώς λιγότεροι. Θα πρέπει εδώ να επισημάνουμε ότι τα εδώδιμα είδη σαλιγκαριών που συλλέγονται στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης είναι τα *Helix lucorum* και *Helix pomatia* ενώ το *Helix aspersa* είναι ένα είδος που οι μόνες χώρες που μπορούν να τροφοδοτούν την αγορά είναι η Τουρκία και η Ελλάδα. Επομένως, είναι φανερή η ανάγκη για ανάπτυξη στη χώρα μας της σαλιγκαροτροφίας που μπορεί να αποφέρει στις επιχειρήσεις σημαντικότερα κέρδη.

Κατά πολλούς τα σαλιγκάρια αποτελούν αντικείμενο σοβαρού εξωτερικού εμπορίου τόσο ως εξαγωγές όσο και ως εισαγωγές. Επομένως, πολλές χώρες στοχεύουν την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εξαγωγή σαλιγκαριών με σκοπό την επίτευξη της μέγιστης κερδοφορίας τους. Επιπρόσθετα, η αύξηση των εξαγωγών σε μία χώρα διασφαλίζει την επιβίωση και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων δημιουργώντας νέες ευκαιρίες απασχόλησης και εισοδήματος. Κατά συνέπεια, η ενδυνάμωση των εξαγωγών μιας χώρας θα της προσδώσει σημαντική δυνατότητα βελτίωσης των προοπτικών του κλάδου των σαλιγκαριών και γενικότερα της εθνικής τής οικονομίας.

Αναλύοντας τις εισαγωγές σαλιγκαριών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως κυρίαρχες χώρες στην προσφορά του συγκεκριμένου προϊόντος από το έτος 1995 έως και το έτος 2006 εμφανίστηκαν το Μαρόκο, η Βουλγαρία, η FYROM, η Τουρκία, η Ουγγαρία, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Ρουμανία, η Αλβανία και η Γαλλία.

Ειδικότερα, το Μαρόκο καταλαμβάνει την πρωτιά εξαιτίας της μεγάλης παραγωγής στο είδος *Achatina* το οποίο συναντάται μόνο στην ήπειρο της Αφρικής. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι μισές από τις χώρες που παρουσιάζονται ως κυρίαρχες στην προσφορά σαλιγκαριών προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανήκουν στις Βαλκανικές, όπως και η χώρα μας. Επομένως, είναι εύκολο να εννοηθεί πως η Ελλάδα μπορεί να αναπτύξει περισσότερο το εμπόριο των σαλιγκαριών με σκοπό να επιτύχει υψηλότερα κέρδη.

Η δυναμική που εμφανίζει ο κλάδος και κατ' επέκταση το εμπόριο των σαλιγκαριών φαίνεται ότι μπορούν να την εκμεταλλευτούν οι Βαλκανικές χώρες. Όμως ο κίνδυνος της εισβολής και άλλων χωρών από την Αφρική με το είδος *Achatina*, το οποίο δεν υπάρχει στην Ευρώπη, μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα σε αγορές – στόχους όπως αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι

ήδη και η Τυνησία κινείται στο δρόμο που χάραξε το Μαρόκο με μία αξιοπρόσεχτη προσφορά σαλιγκαριών.

Η αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσιάζει μία σταθερή εισαγωγή σαλιγκαριών από το 1995 έως και το 2006. Πέραν όμως του Μαρόκο, οι υπόλοιπες χώρες εμφανίζουν πτωτική τάση στην προσφορά σαλιγκαριών.

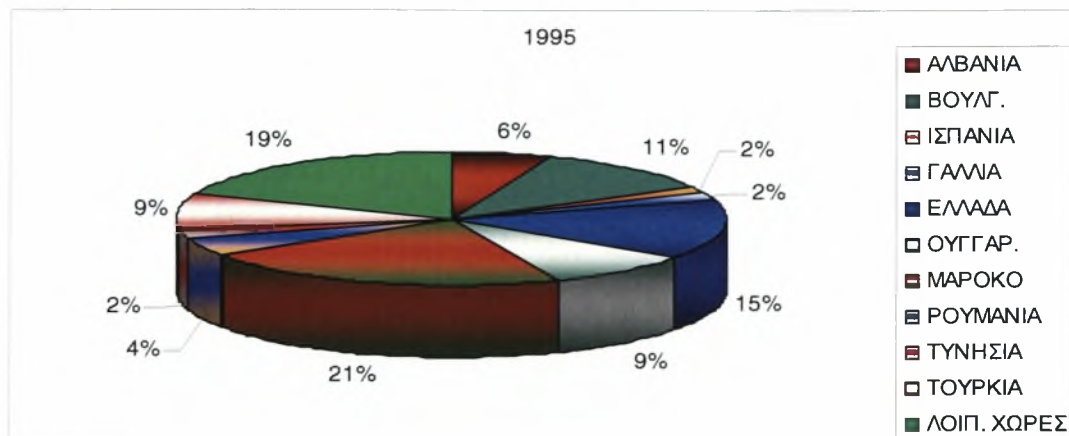
Ο πρώτος λόγος που ίσως να οφείλεται το παραπάνω είναι το άνοιγμα των χωρών σε νέες αγορές – στόχους όπως η Γαλλία, η οποία θεωρείται και όχι άδικα ως η πρώτη χώρα στον κόσμο τόσο στην κατανάλωση σαλιγκαριών όσο και στην επεξεργασία τους.

Ο δεύτερος λόγος είναι ότι το αποτέλεσμα της ταχείας αύξησης του κλάδου των σαλιγκαριών που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια, ακολουθήθηκε από την εμφάνιση σημαντικών προβλημάτων για τους παραγωγούς με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να αντιμετωπίζουν προβλήματα βιωσιμότητας.

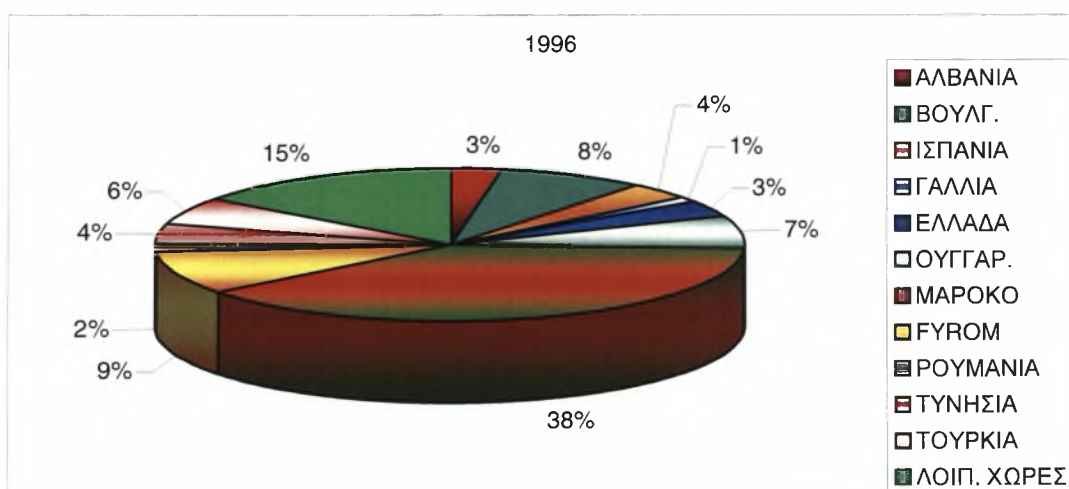
Η ικανότητα πλέον διατήρησης και αύξησης των μεριδίων αγοράς των εξαγωγών, σε επιλεγμένες αγορές – στόχους, καθορίζεται από το επίπεδο ανταγωνιστικότητας ή με άλλα λόγια από το βαθμό της ικανοποίησης των αναγκών, επιθυμιών, απαιτήσεων και προτιμήσεων των καταναλωτών στους οποίους απευθύνονται (Kotler 1991; Τσακλαγκάνος 2001;). Κατά συνέπεια, θα πρέπει να γίνει διερεύνηση των παραμέτρων που επηρεάζουν την καταναλωτική ζήτηση ώστε να αποφευχθεί η πτώση των εξαγωγών όπως συμβαίνει στις Βαλκανικές χώρες.

Συνοψίζοντας, είναι αναγκαίο για τη διατήρηση και εξέλιξη του κλάδου της εμπορίας και μεταποίησης σαλιγκαριών, να οργανωθεί παραγωγική βάση εκτροφής σαλιγκαριών (Daguzan, 1989; Gogas et al. 2003) για να ξεπεραστούν μια σειρά από προβλήματα με κύριο την εξασφάλιση σαλιγκαριών υψηλής ποιότητας, σε σταθερές ποσότητες, με χρονικά καθορισμένες ημερομηνίες παράδοσης, πρώτα στη βιομηχανία και στη συνέχεια στον καταναλωτή που είναι ο άμεσα ενδιαφερόμενος τελικός αποδέκτης του προϊόντος.

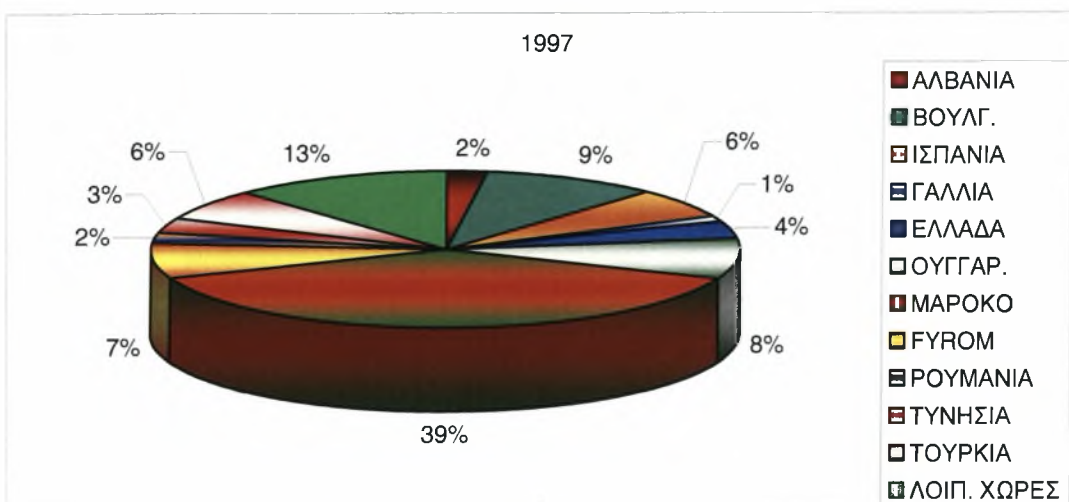
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:

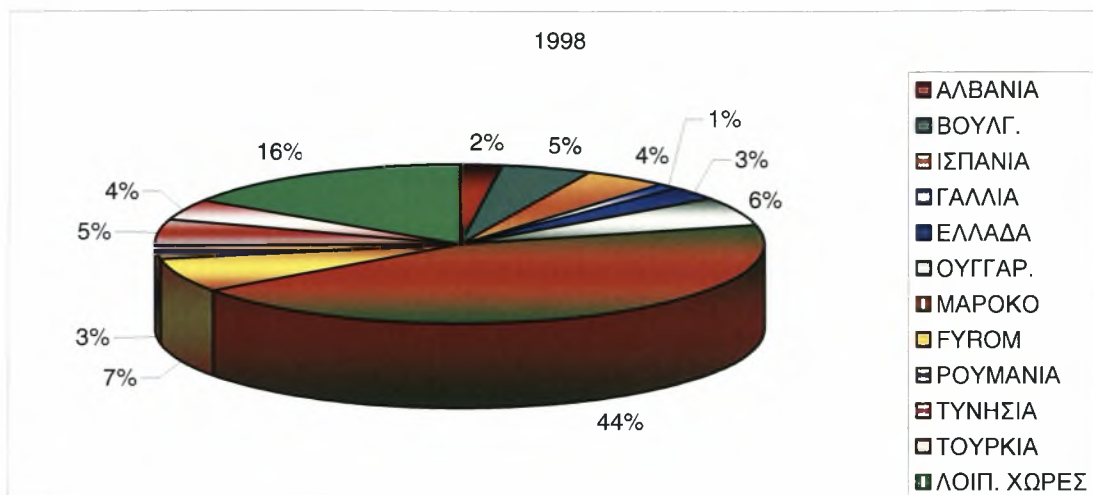
Πίτα 1: Τα μερίδια αγοράς των κυριότερων χωρών με βάση την προσφορά τους σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 1995.

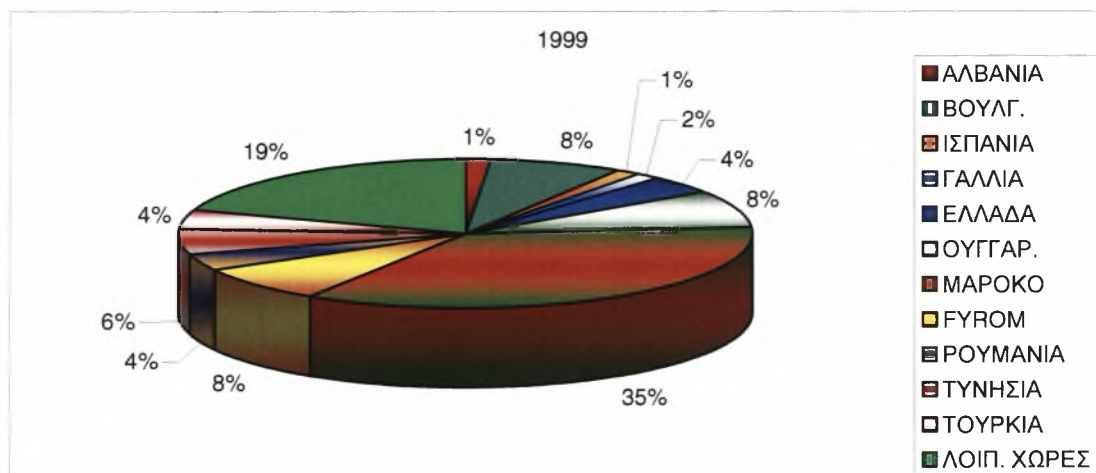
Πίτα 2: Τα μερίδια αγοράς των κυριότερων χωρών με βάση την προσφορά τους σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 1996.

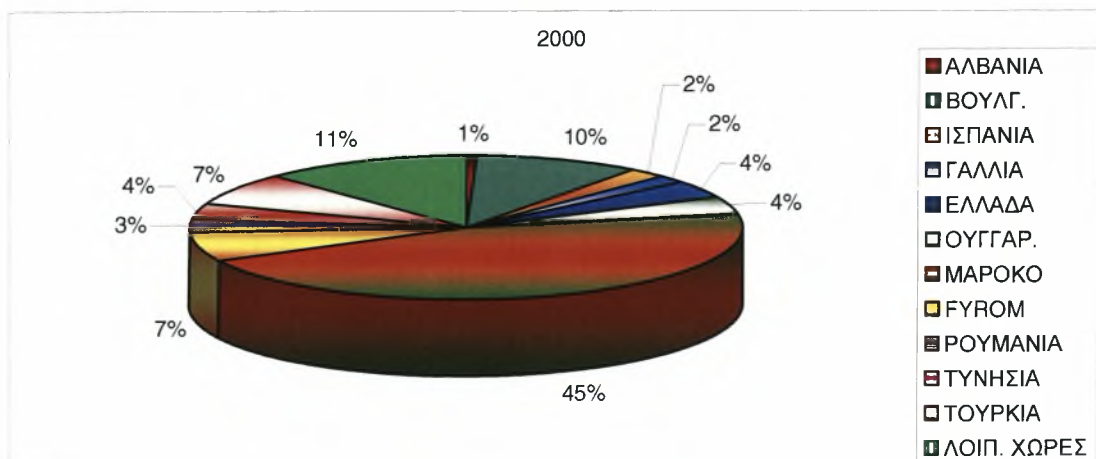
Πίτα 3: Τα μερίδια αγοράς των κυριότερων χωρών με βάση την προσφορά τους σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 1997.

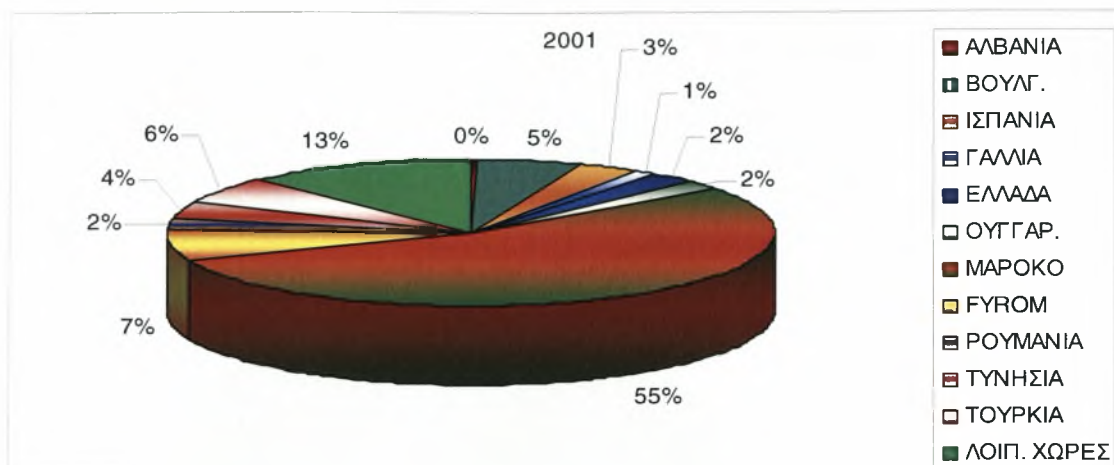
Πίτα 4: Τα μερίδια αγοράς των κυριότερων χωρών με βάση την προσφορά τους σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 1998.

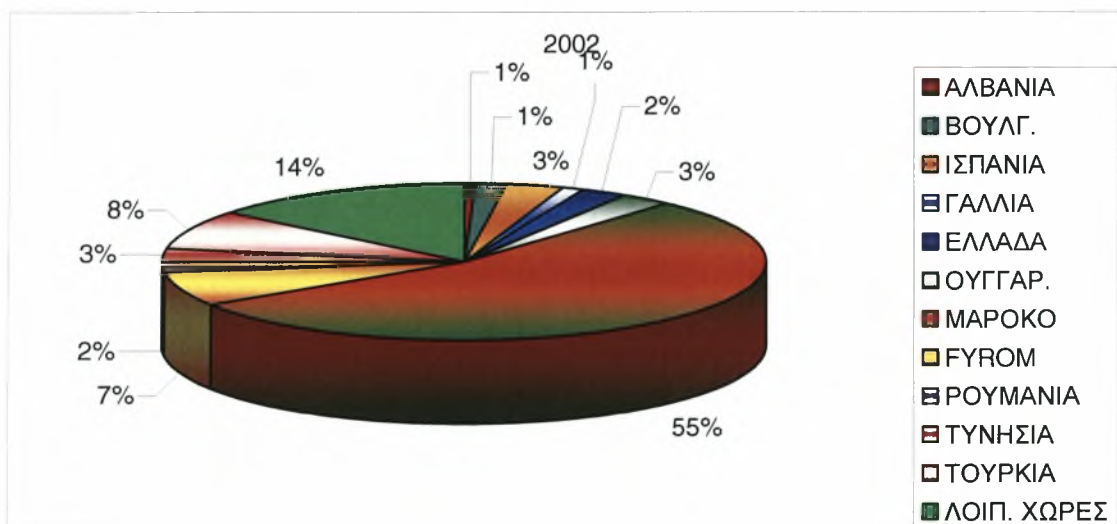
Πίτα 5: Τα μερίδια αγοράς των κυριότερων χωρών με βάση την προσφορά τους σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 1999.

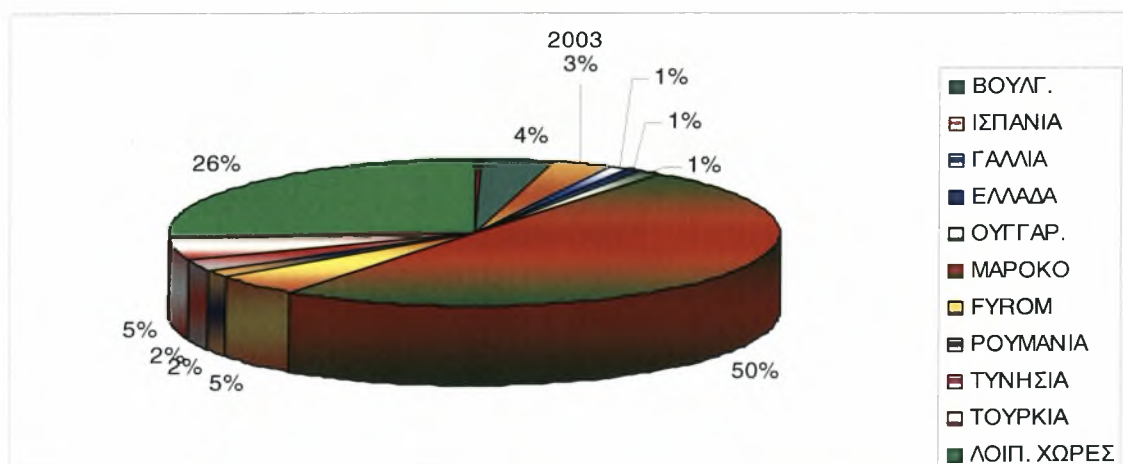
Πίτα 6: Τα μερίδια αγοράς των κυριότερων χωρών με βάση την προσφορά τους σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2000.

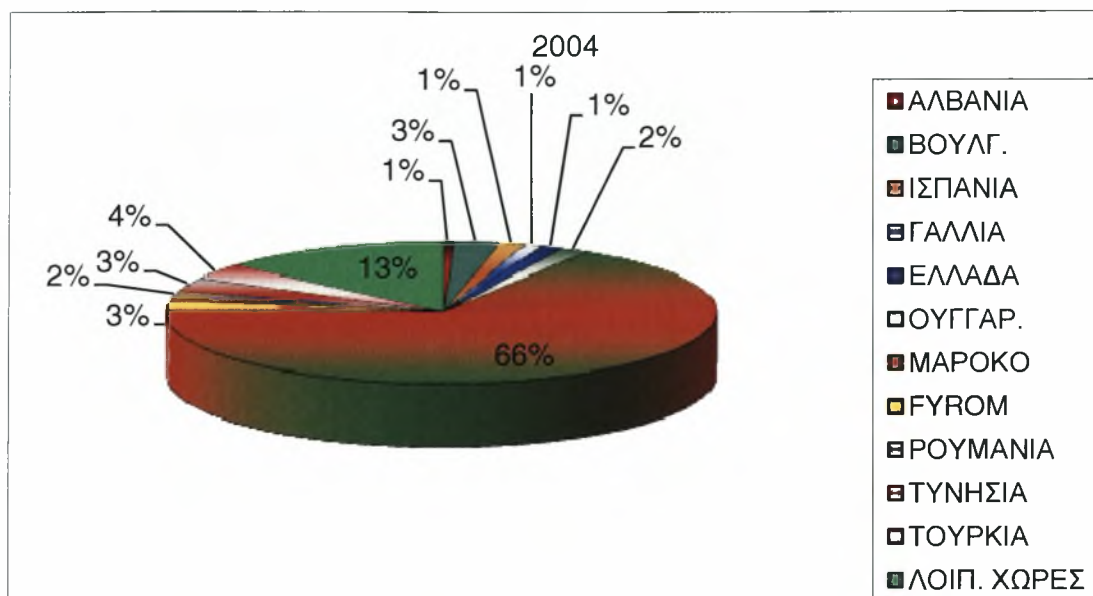
Πίτα 7: Τα μερίδια αγοράς των κυριότερων χωρών με βάση την προσφορά τους σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2001.

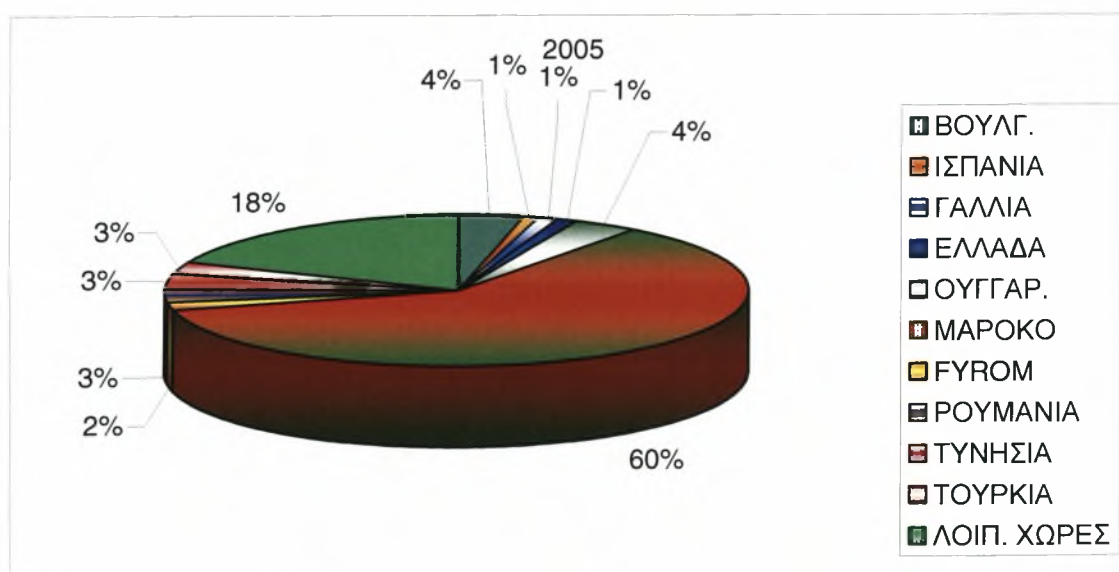
Πίτα 8: Τα μερίδια αγοράς των κυριότερων χωρών με βάση την προσφορά τους σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2002.

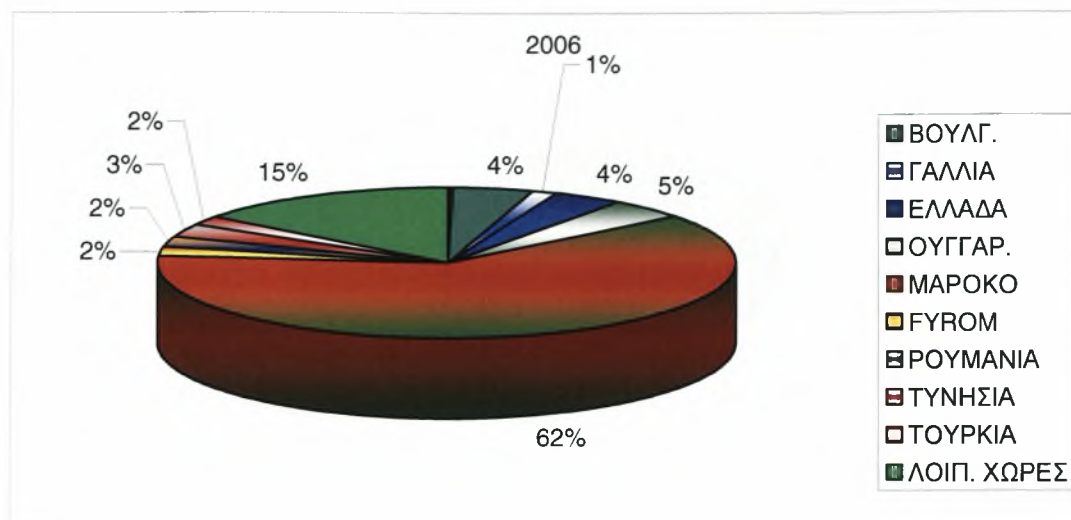
Πίτα 9: Τα μερίδια αγοράς των κυριότερων χωρών με βάση την προσφορά τους σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2003.

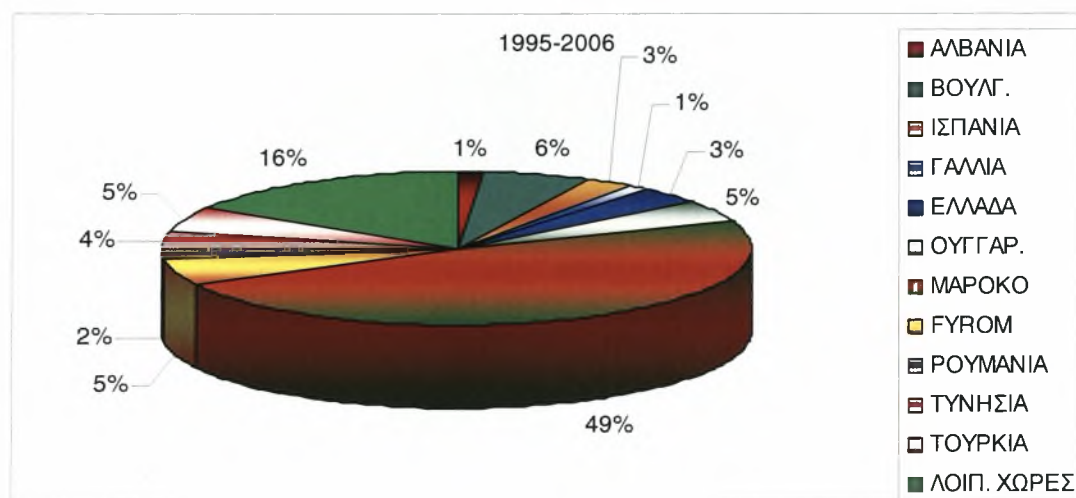
Πίνα 10: Τα μερίδια αγοράς των κυριότερων χωρών με βάση την προσφορά τους σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2004.

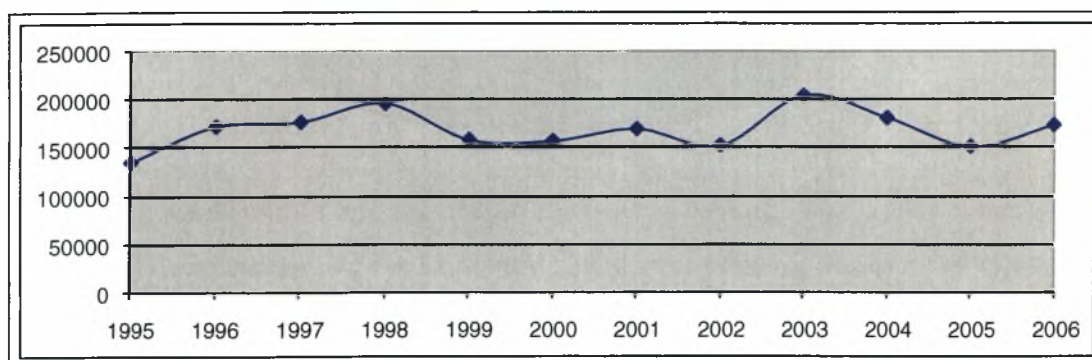
Πίνα 11: Τα μερίδια αγοράς των κυριότερων χωρών με βάση την προσφορά τους σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2005.

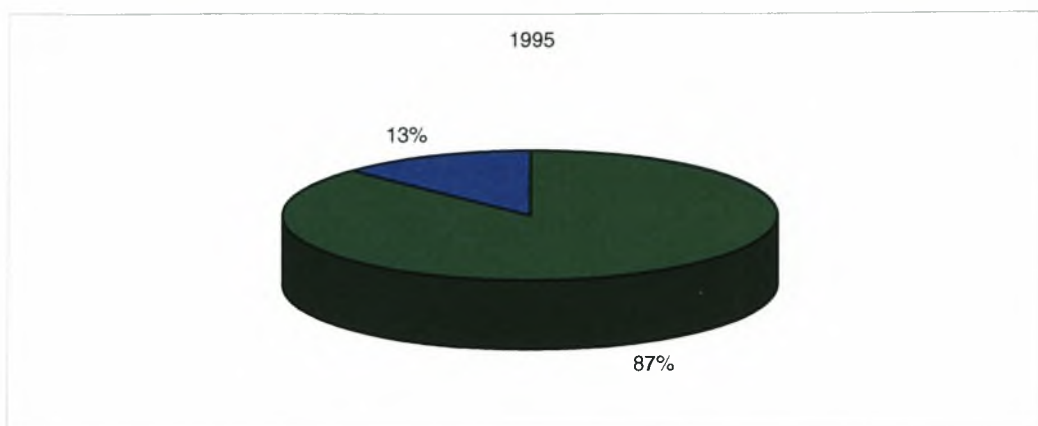
Πίνα 12: Τα μερίδια αγοράς των κυριότερων χωρών με βάση την προσφορά τους σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2005.

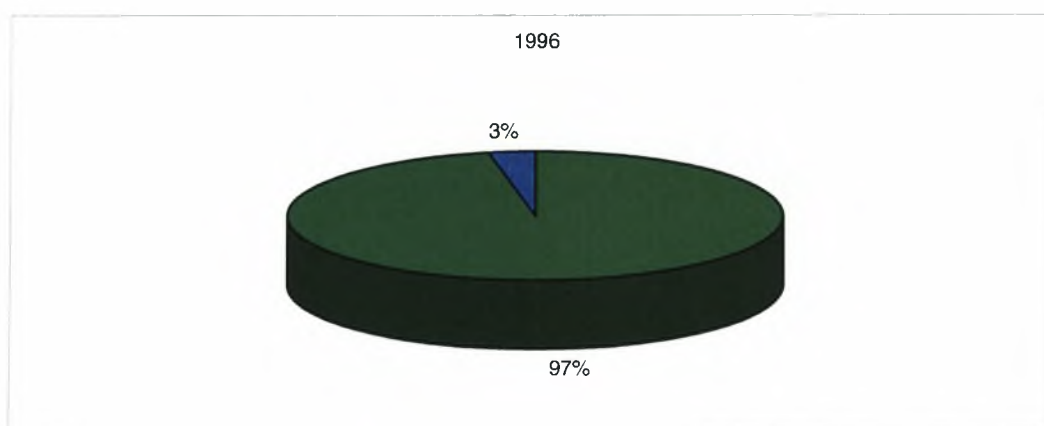
Πίνα 13: Τα μερίδια αγοράς των κυριότερων χωρών με βάση την προσφορά τους σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το σύνολο των υπό μελέτη ετών.

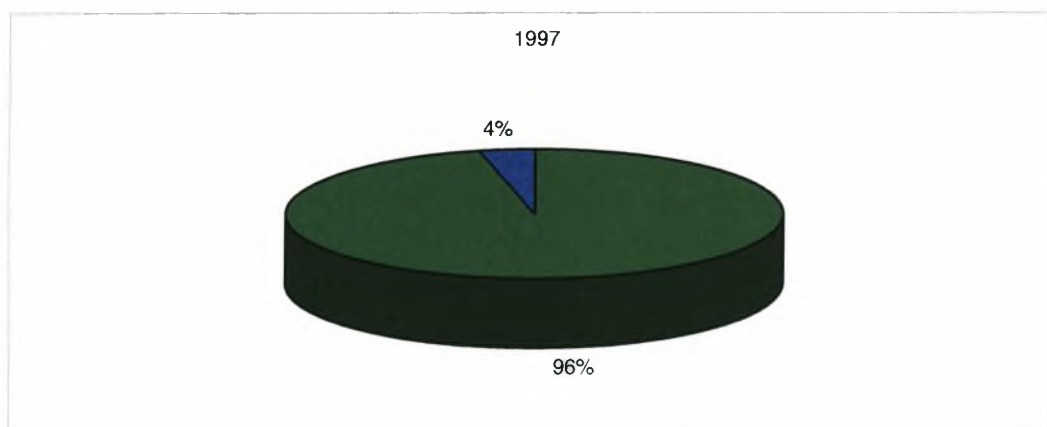
Διάγραμμα 17: Οι εισαγωγές σαλιγκαριών της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το σύνολο των χωρών.

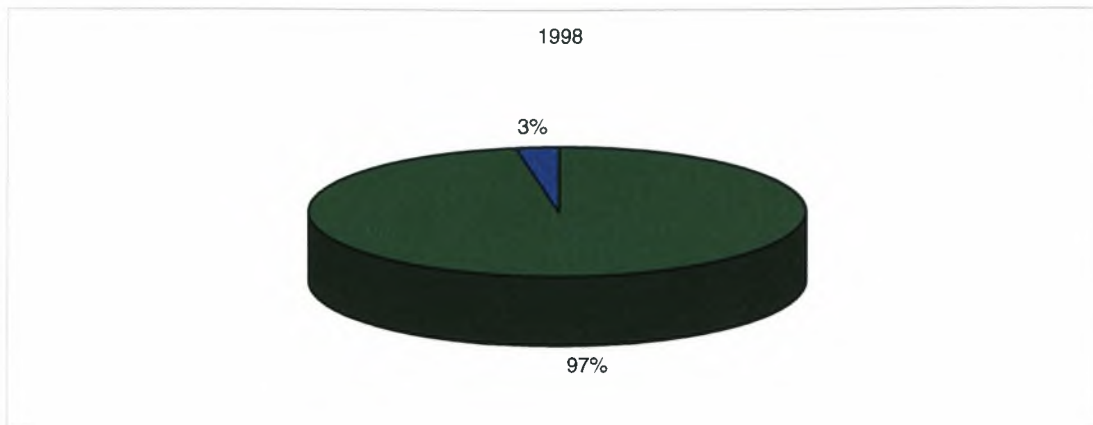
Πίτα 14: Το μερίδιο αγοράς της Ελλάδος με βάση την προσφορά της σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 1995.

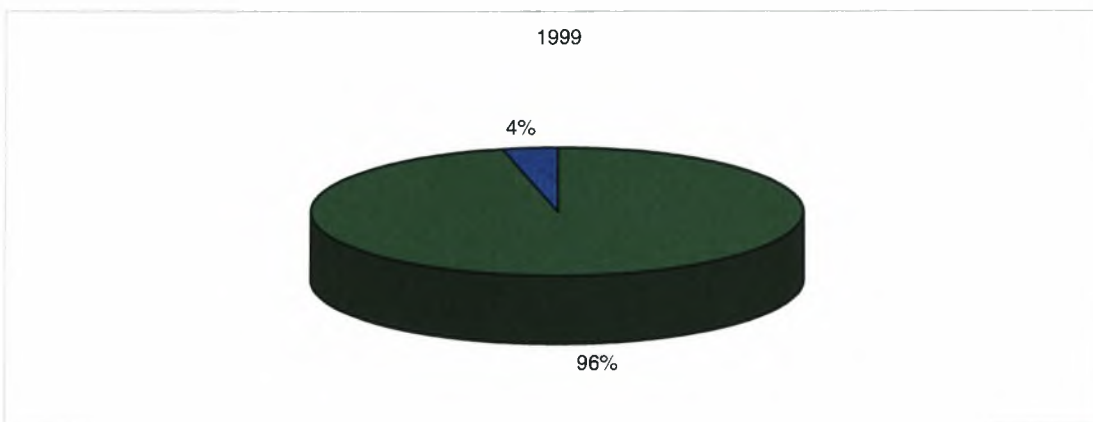
Πίτα 15: Το μερίδιο αγοράς της Ελλάδος με βάση την προσφορά της σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 1996.

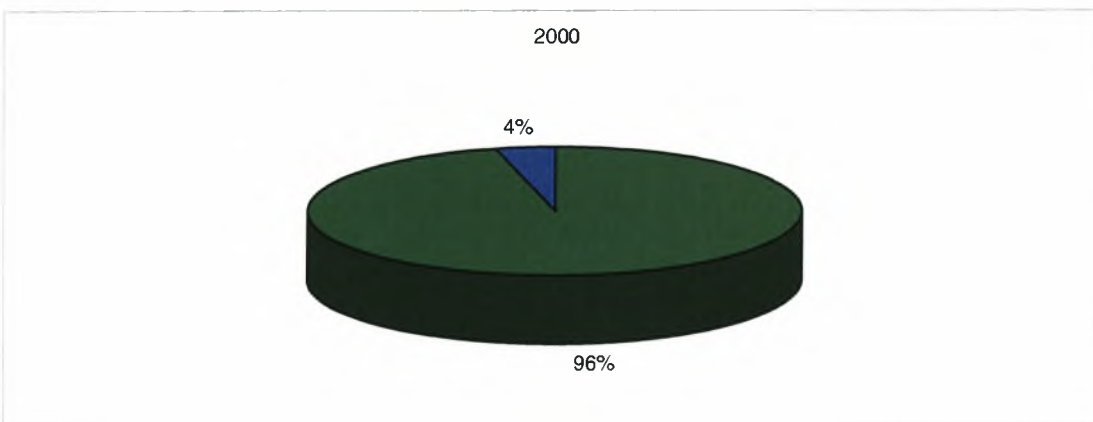
Πίτα 16: Το μερίδιο αγοράς της Ελλάδος με βάση την προσφορά της σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 1997.

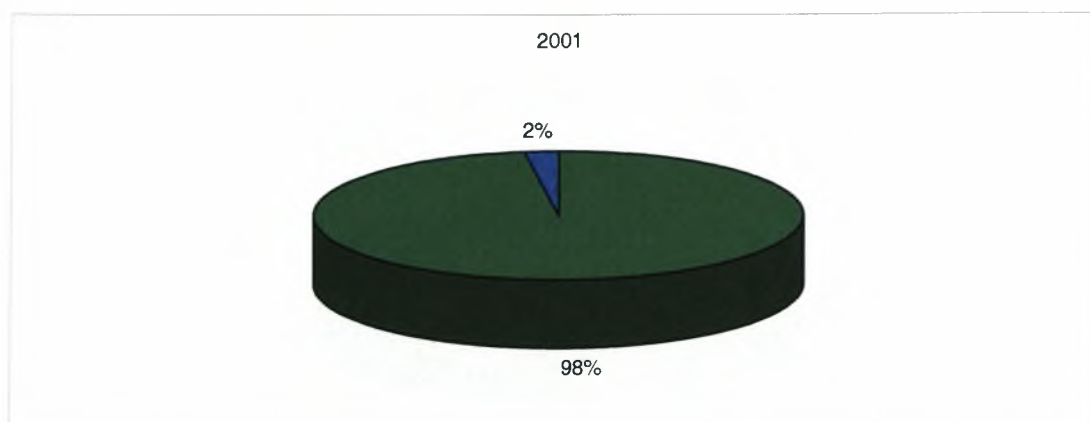
Πίνα 17: Το μερίδιο αγοράς της Ελλάδος με βάση την προσφορά της σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 1998.

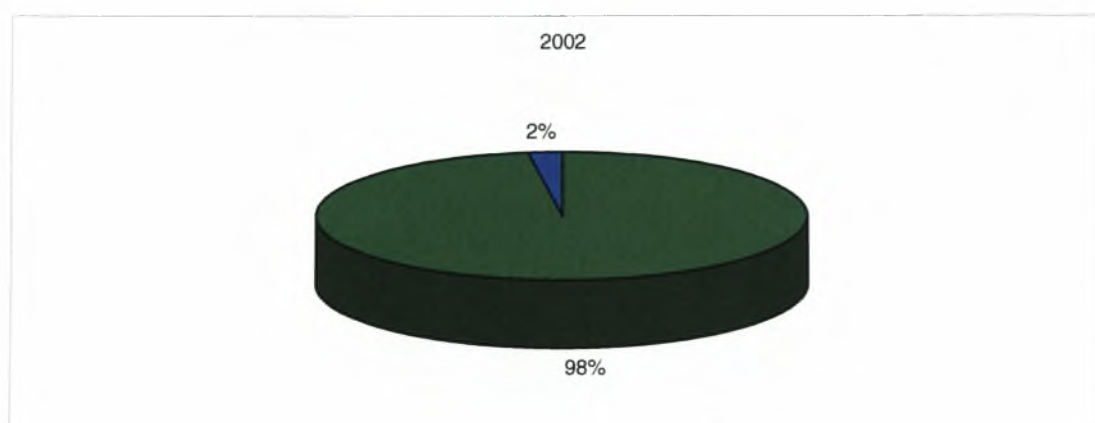
Πίνα 18: Το μερίδιο αγοράς της Ελλάδος με βάση την προσφορά της σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 1999.

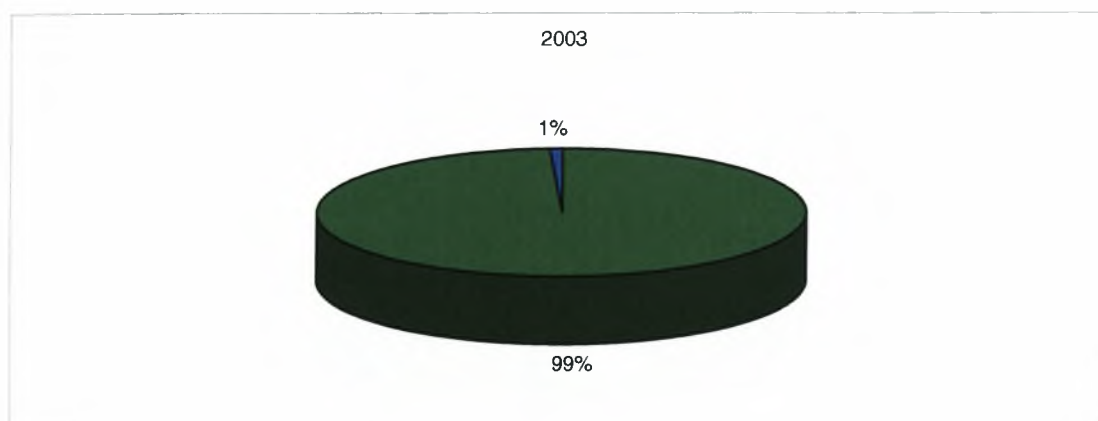
Πίνα 19: Το μερίδιο αγοράς της Ελλάδος με βάση την προσφορά της σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2000.

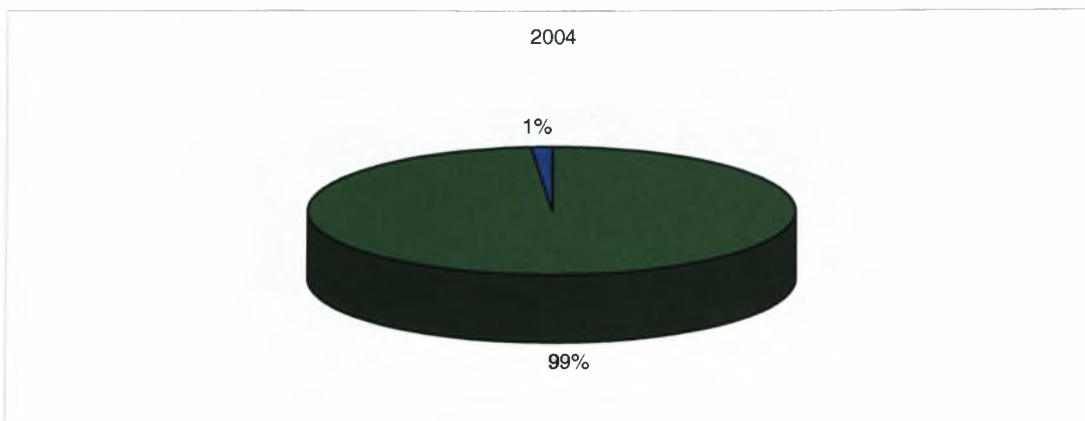
Πίνα 20: Το μερίδιο αγοράς της Ελλάδος με βάση την προσφορά της σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2001.

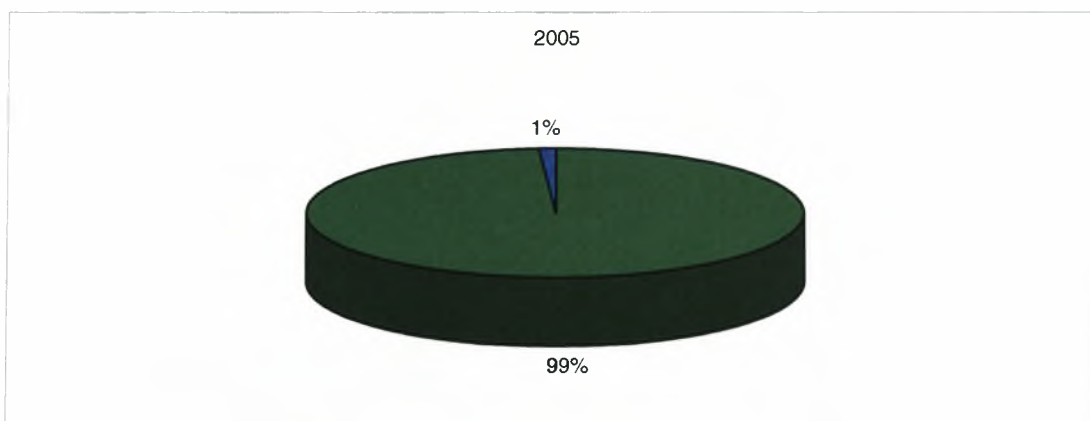
Πίνα 21: Το μερίδιο αγοράς της Ελλάδος με βάση την προσφορά της σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2002.

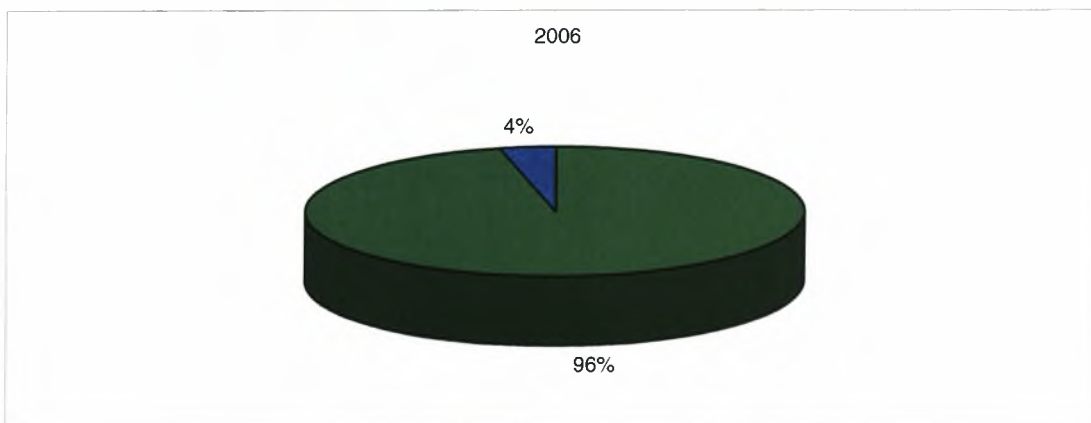
Πίνα 22: Το μερίδιο αγοράς της Ελλάδος με βάση την προσφορά της σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2003.

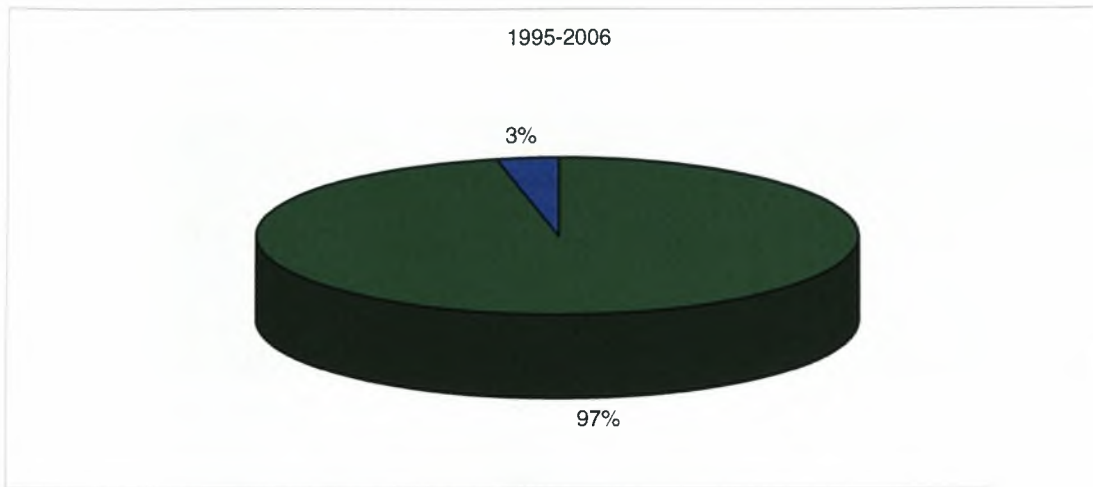
Πίτα 23: Το μερίδιο αγοράς της Ελλάδος με βάση την προσφορά της σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2004.

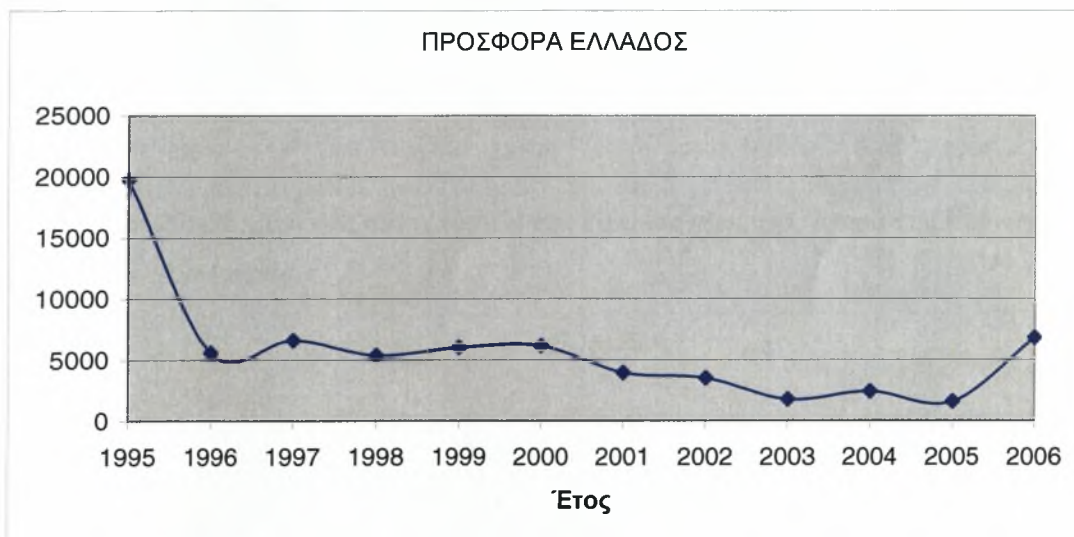
Πίτα 24: Το μερίδιο αγοράς της Ελλάδος με βάση την προσφορά της σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2005.

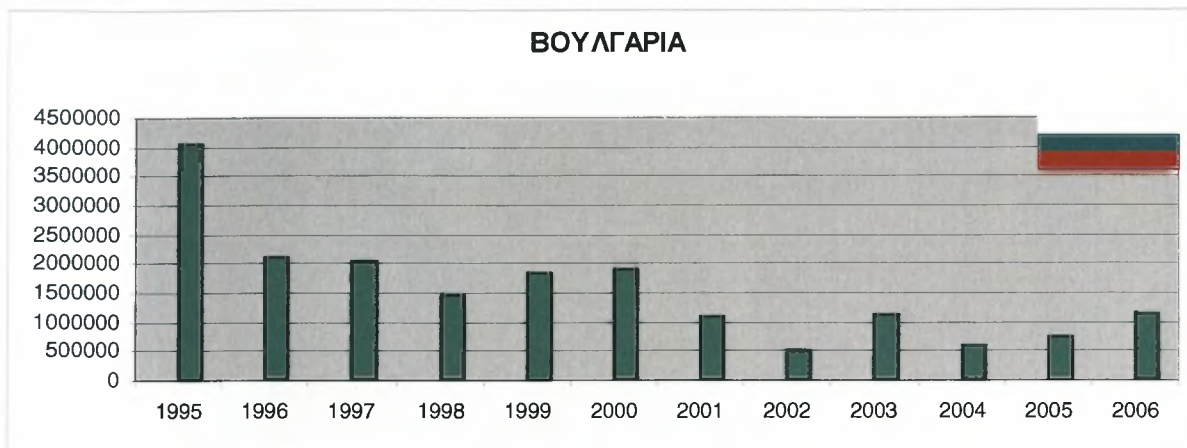
Πίτα 25: Το μερίδιο αγοράς της Ελλάδος με βάση την προσφορά της σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2006.

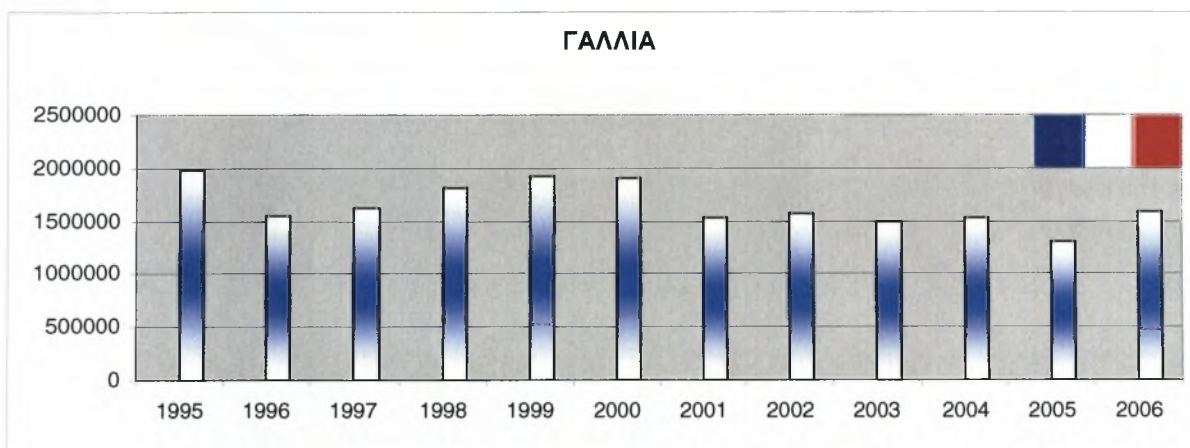
Πίνα 26: Το μερίδιο αγοράς της Ελλάδος με βάση την προσφορά της σε σαλιγκάρια προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το σύνολο των υπό μελέτη ετών.

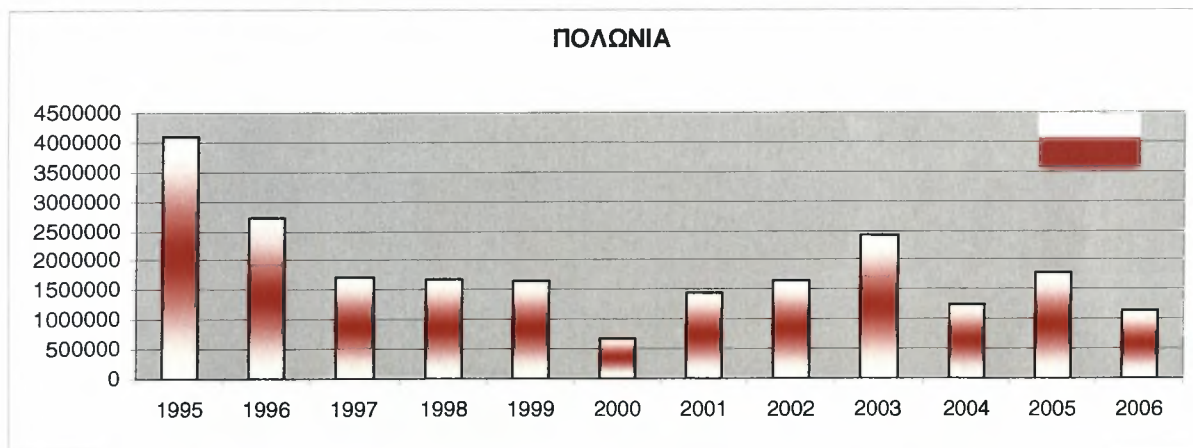
Διάγραμμα 18: Η προσφορά σαλιγκαριών της Ελλάδος προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το σύνολο των υπό μελέτη ετών.

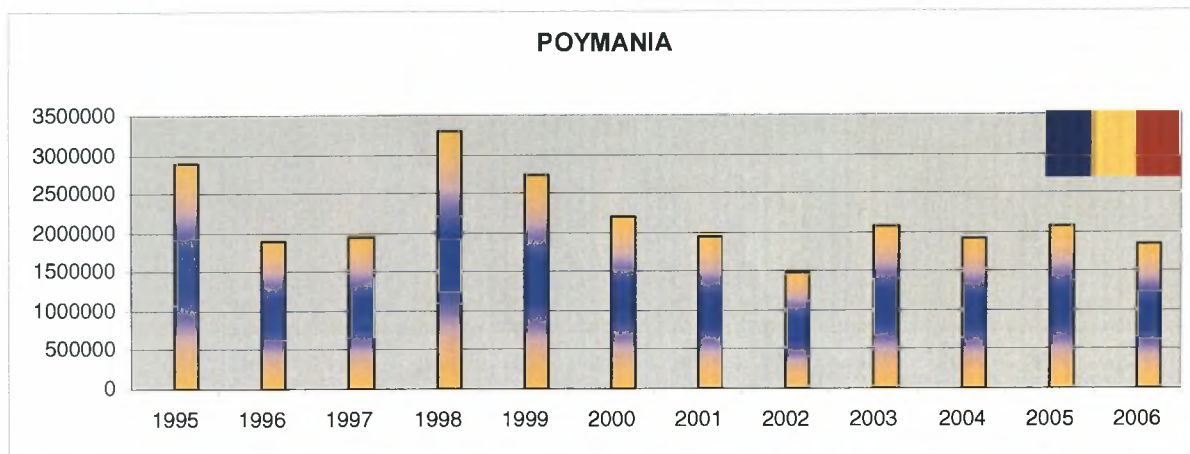
Διάγραμμα 19: Οι εξαγωγές σαλιγκαριών της Βουλγαρίας προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αξία (ευρώ).

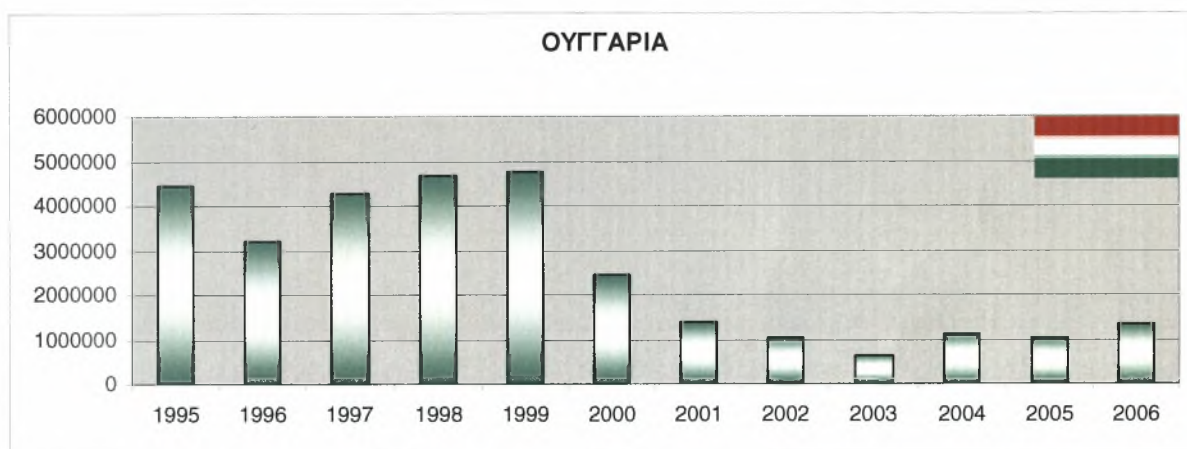
Διάγραμμα 20: Οι εξαγωγές σαλιγκαριών της Γαλλίας προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αξία (ευρώ).

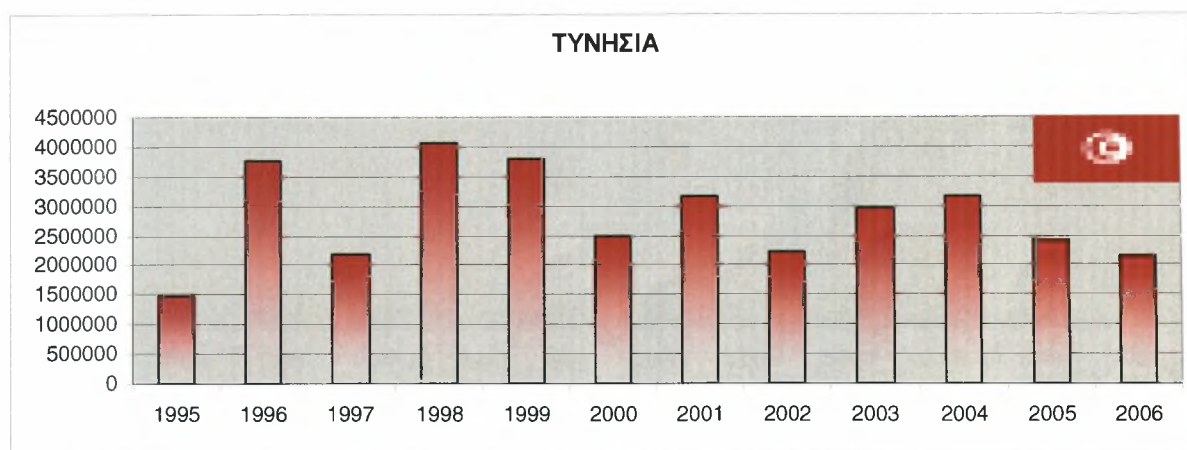
Διάγραμμα 21: Οι εξαγωγές σαλιγκαριών της Πολωνίας προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αξία (ευρώ).

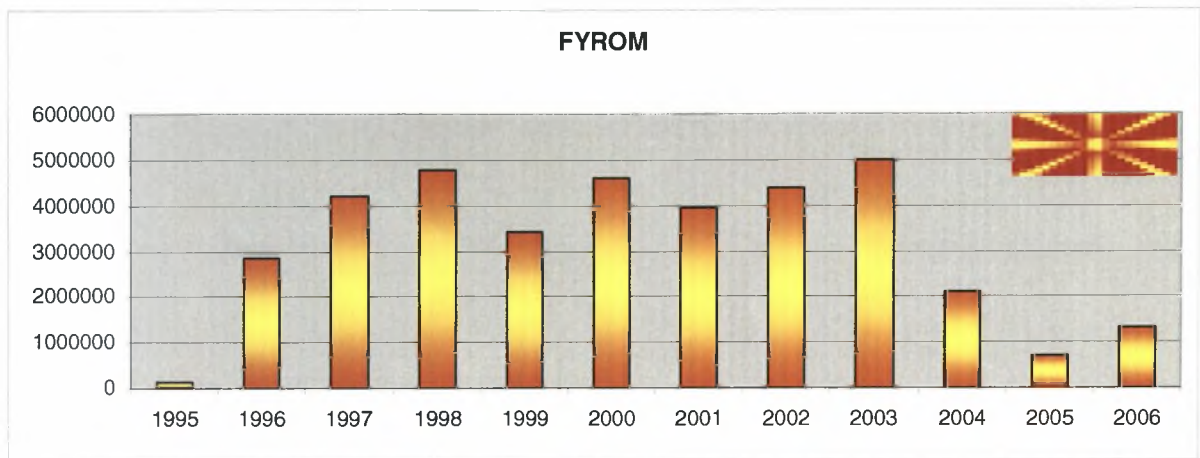
Διάγραμμα 22: Οι εξαγωγές σαλιγκαριών της Ρουμανίας προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αξία (ευρώ).

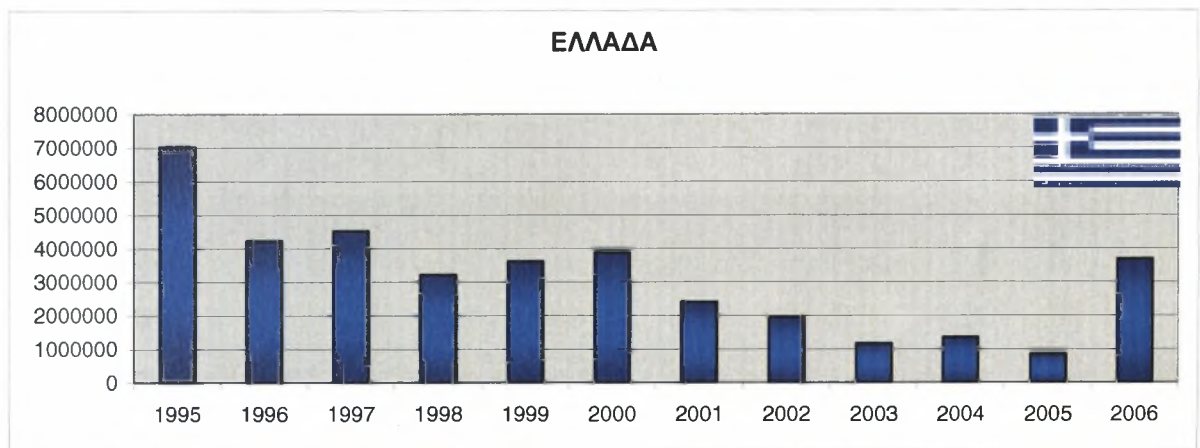
Διάγραμμα 23: Οι εξαγωγές σαλιγκαριών της Ουγγαρίας προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αξία (ευρώ).

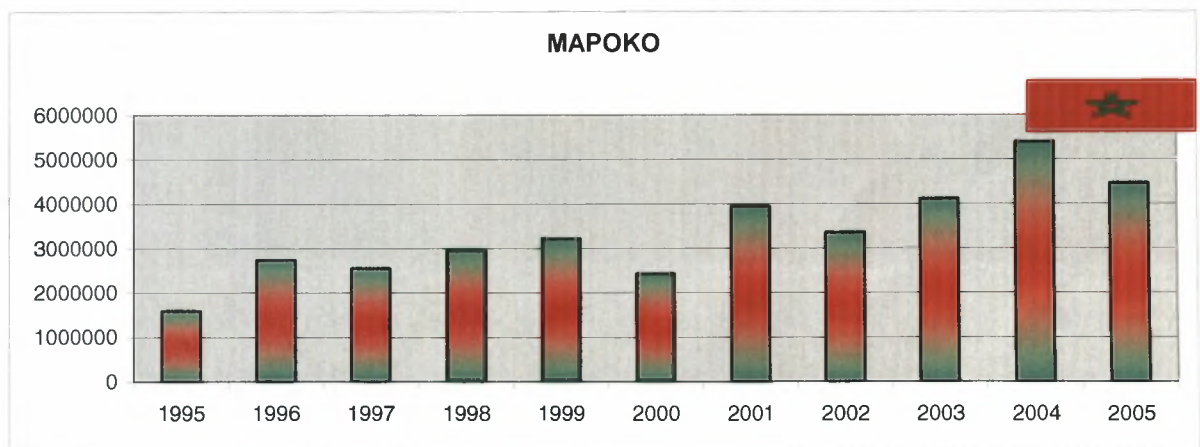
Διάγραμμα 24: Οι εξαγωγές σαλιγκαριών της Τυνησίας προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αξία (ευρώ).

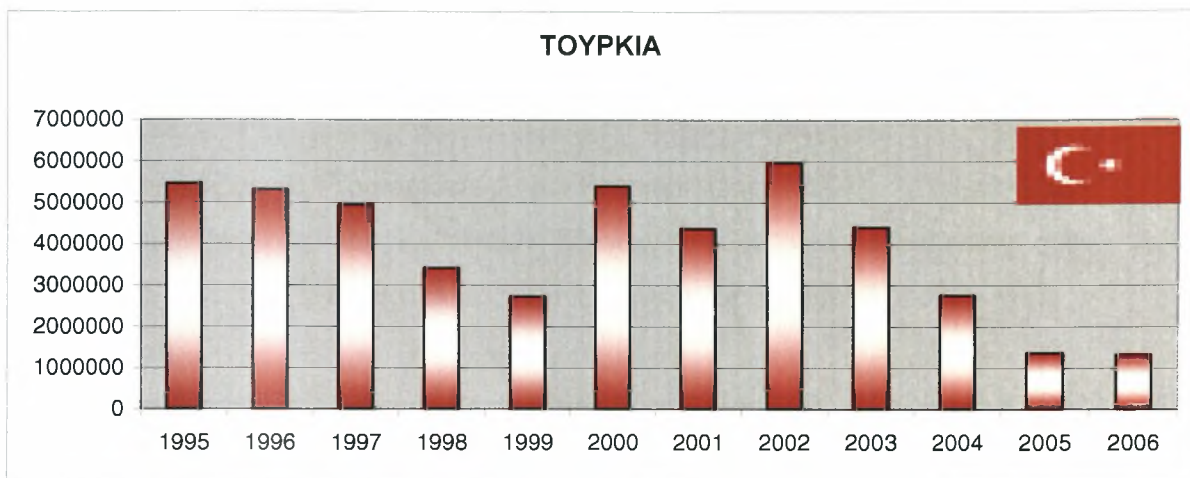
Διάγραμμα 25: Οι εξαγωγές σαλιγκαριών της FYROM προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αξία (ευρώ).

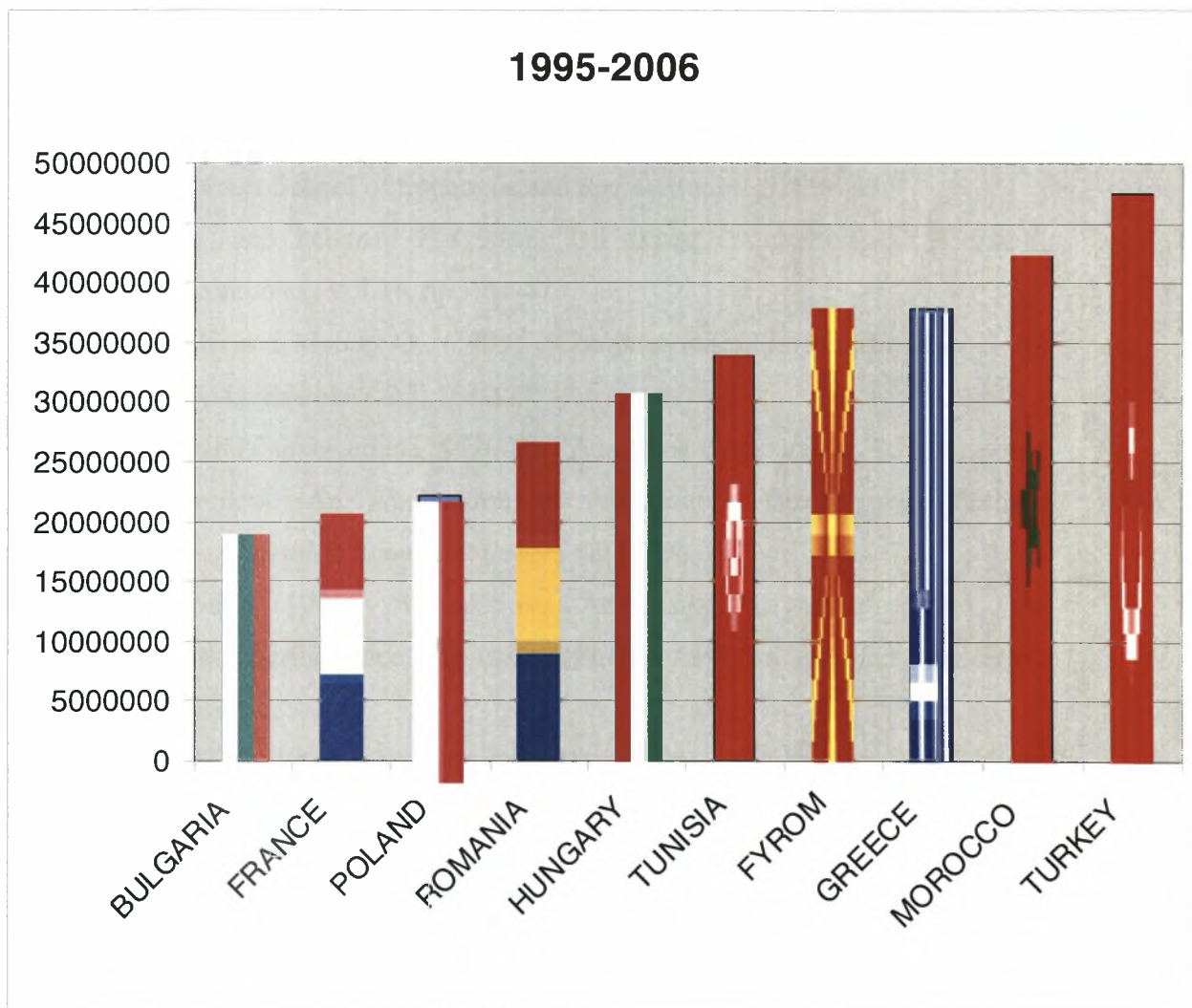
Διάγραμμα 26: Οι εξαγωγές σαλιγκαριών της Ελλάδος προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αξία (ευρώ).

Διάγραμμα 27: Οι εξαγωγές σαλιγκαριών του Μαρόκου προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αξία (ευρώ).

Διάγραμμα 26: Οι εξαγωγές σαλιγκαριών της Τουρκίας προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αξία (ευρώ).

Διάγραμμα 27: Οι εξαγωγές σαλιγκαριών των κυριότερων χωρών προς την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αξία (ευρώ).

Βιβλιογραφία

Ελληνική

1. Κ. Πολύμερος, Ε. Τσακιρίδου & Κ. Κατρακυλίδης, (2003). “Εκτίμηση των Μεριδίων Αγοράς των Ελληνικών Εξαγωγών Αλιευτικών Προϊόντων στην Αγορά της Ε.Ε”. Πρακτικά 2^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Υδροβιολογίας – Αλιείας.
2. Α. Τσακλάγκανος, “Βασικές Αρχές Μάρκετινγκ”, Τόμος Β', Β' Έκδοση (2001). Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη Α.Ε.
3. Σ. Μαρκάκης, “Το Σαλιγκάρι και η Εκτροφή του”, Αθήνα 1990, σελ. 121-127.
4. Μ. Χατζηιωάννου, “Εκτροφές Γαστερόποδων Αμφίβιων Ερπετών”, Βόλος 2007, σελ. 32-36.

Ξενόγλωσση

5. Balassa, B., (1965). “Trade liberalization and revealed comparative advantage”. The Manchester School of Economic and Social Studies. 1, 99-123.
6. Bowen, H., and Pelzman J. (1984). “US export competitiveness: 1962-77, Applied Economics, Vol.16, pp. 461-473.
7. Drescher, K. and Maurer O., (1999). “Competitiveness in the European Dairy Industries”. *Agribusiness*, 15, 163-177.
8. Havrila, I. and Gunawardana P. (2003). “Analysing Comparative Advantage and Competitiveness: An Application to Australian’s Textile and Clothing Industries”. *Australian Economic Papers* 42(1):103-117.
9. Hyvonen, S., (1995). “Competitive Advantage, bargaining power and organizational performance: The case of Finnish food and manufacturing firms. *Agribusiness*, 4, 333-348.
10. Jensen, H., Voigt, S. and Hayes. D., (1995). “Measuring international competitiveness in the pork sector”. *Agribusiness*, 2, 169-177.
11. Kennedy, L., Harrison W., Kalaitzantonakis N., Peterson C. and Rindfuss R., (1997). “Perspectives on Evaluating Competitiveness in Agribusiness Industries”. *Agribusiness*, 13, 4, 385-392.
12. Kotler, P., (1991). “Marketing Management”. *Prentice Hall International Editions*, Seventh Edition.

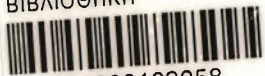
13. Lyford, C. and Welch M., (2004). "Measuring competition for textiles: Does U.S make the Grade?". *Selected paper presented at the Southern Agricultural Economics Association Annual Meeting in Tulsa, Oklahoma, February 18, 2004.*
14. Murphy E., (1989). "Comparative advantage in dairying: An intercountry analysis within the European Community". *European Review of Agricultural Economics*, 1, 19-36.
15. Porter M., (1990). "The competitive advantage of Nations". *New York, NY: The Free Press*, 1990.
16. Rigaux, L. 1971. "Market share analysis applied to Canadian wheat exports", *Canadian Journal of Agricultural Economics*, Vol. 19, pp. 22-34.
17. Tefertiller, K. and Ward R., (1995). "Revealed comparative advantage production advantage: Implications for competitiveness in Florida's vegetable industry". *Agribusiness*, 2, 105-115.
18. Bigliardi, E. 1991. "Is snail farming an economic activity?". *Annali della Facolta di Medicina Veterinaria (Universita di Parma)*, 11, pp. 55-70.
19. Silva, B. 1999. "Heliculture is hot and markets are many: snail farmers demonstrate that there's more than one way to sell a snail". *AgVentures*, Blackwell, OK: Schatz Pub. Group, c1997, v. 3 (1), pp. 47-48.
20. Elmslie, L.J. 1982. "The potential for snail farming". *SPAN: Progress in Agriculture* 25, no 1, pp. 35-37.
21. Aubert, C. 1992. "The French Market and Snail Production Economy". Paris: Institut Technique de L'aviculture, p. 47.
22. Tabor, G. 1993. "Escargot to go little grays brings couple a little green". *The Arizona Republic*, Final Chaser edition, p. B1.
23. Strobel, B. 1987. "Enterprising ranchers keep escargot growing". *San Jose Mercury News*, Morning Final edition, p. 8B.
24. Elmslie, L. J. 1984. "Edible snails". *Evolution of Domesticated Animals*, Mason, Ian L., ed. London, pp. 432-433.
25. Lutisan, J. 1993. "Marketing in snail rearing with regard to climatic conditions in Slovak and Czech Republics". *Chov Slimacov (Slovak Republic)* 4, no.6, p 6.
26. Lutisan, J. 1990. "Snail husbandry in the Slovak Republic". *Chov Slimacov* v.1, p 5.
27. Silva, B. 1997. The snail market: a slow but sure opportunity. *AgVentures*, Blackwell, OK: Schatz Pub. Group, c1997, v. 1 (3), p. 58-59, 61-62.

28. Daguzan, J. 1989. "Snail rearing of heliculture of *Helix aspersa* (M)". (In: Slugs and snails in world agriculture, ed, I. Henderson). British Crop Protection Council Monograph no 41, pp. 3-10.
29. Godan, D. 1983. "Pest slugs and snails". Springer-Verlag, Berlin Heidelberg, New York.
30. Gogas, A., Hatzioannou, M., Lazaridou, M. 2003. "Heliculture of *Helix aspersa* in Greece". Slugs & Snails: Environmental, Veterinary & Environmental Perspectives 8 & 9 September University College, Canterbury, Kent.
31. Lazaridou – Dimitriadou, M, Daguzan, J, 1980. "Le marche et l'industrie des escargots en Grece". Haliotis 10 (1), pp.59-60.

Βιβλιογραφία διαδικτύου

1. <http://www.eu.int/comm/eurostat/>
2. <http://www.statistics.gr/>
3. <http://www.helixdelsur.com.ar/web/>
4. [http://www.medescargot.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=22
&Itemid=44](http://www.medescargot.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=22&Itemid=44)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

004000102058

